

J A A R V E R S L A G 2 0 0 4

OMGAAN MET VERANDERING

een nieuwe (in)richting in sanctietoepassing en jeugdzorg?

Raad voor Strafrechtstoepassing
en Jeugdbescherming

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

De Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming bevordert dat Justitie een zo goed mogelijke zorg biedt aan jeugdigen en aan personen die een straf of maatregel ondergaan. De Raad doet dat door middel van advisering, toezicht en rechtspraak vanuit een onafhankelijke positie. De Raad heeft daarbij als bijzonder oogmerk een succesvolle (re)integratie in de samenleving.

De taken van de Raad zijn:

- advisering: de Raad adviseert de minister van Justitie¹ over de wijze van tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen en over jeugdigen;
- rechtspraak: de Raad beslist over beroepszaken van gedetineerden, jeugdigen en terbeschikkinggestelden;
- toezicht: de Raad houdt toezicht op deze tenuitvoerlegging.

De zestig leden zijn deskundig op de gebieden rechtspraak, wetenschap, hulpverlening, gezondheidszorg en openbaar bestuur. De Raad is uit praktisch oogpunt verdeeld in vier secties: gevangeniswezen, jeugd, reclassering en terbeschikkingstelling.

Het bestaan en de taken van de Raad zijn vastgelegd in de Tijdelijke instellingswet Raad voor strafrechtstoepassing en jeugdbescherming. De werkingsduur van deze wet is verlengd tot 1 april 2006. Inmiddels is het wetgevingstraject ingezet om de wet vanaf deze datum een permanente status te geven.

In dit jaarverslag zijn teksten van adviezen en beroepsuitspraken (zeer) kort weergegeven. De volledige teksten zijn te raadplegen op onze website www.rsj.nl.

---

¹ De reikwijdte van regelgeving en beleid op het gebied van de jeugd (bijvoorbeeld de Wet op de jeugdzorg) en in het verlengde daarvan de Raadsadviesing, strekt zich mede uit tot andere ministeries.

COLOFON

uitgave:

Raad voor Strafrechtstoepassing
en Jeugdbescherming
postbus 30137
2500 GC Den Haag
tel 070-36 19 300
www.rsj.nl

vormgeving:

Studio Daniëls bv, Den Haag

fotografie:

Joost van den Broek fotografie (cover, pag. 11, 13, 17, 24)
Arenda Oomen Fotografie (pag. 6)
Pers Publiciteit Fotografie (pag. 19)
Auke Pluim/Cross-Fade Video (pag. 14)
Josje Deekens (pag. 8, 9, 21, 21)
Gerard Veldhuis (pag. 23)
Oerlemans van Reeken Studio (pag. 28, 32)
Johan Marrink (pag. 31)

drukwerk:

Koninklijke Drukkerij Broese en Peereboom BV, Breda

OMGAAN MET VERANDERING

een nieuwe (in)richting in sanctietoepassing en jeugdzorg?

J A A R V E R S L A G 2 0 0 4

Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

Inhoud

<i>Omgaan met verandering, voorwoord van de algemeen voorzitter</i>	4
<i>Harder, sneller, simpeler ...beter?</i>	5
HOOFSTUK 1 <i>Gevangeniswezen</i>	7
Advisering	7
Conclusies toezicht	10
HOOFSTUK 2 <i>Jeugd</i>	12
Advisering over de jeugdbescherming	12
Advisering over de strafrechtstoepassing	14
Conclusies toezicht	16
Interlandelijke adoptie	17
HOOFSTUK 3 <i>Reclassering</i>	18
Advisering	18
Conclusies toezicht	19
HOOFSTUK 4 <i>Terbeschikkingstelling</i>	21
Advisering	21
Conclusies toezicht	22
HOOFSTUK 5 <i>Rechtspraak</i>	25
Rechtspraak in cijfers	25
Uitspraken	27
BIJLAGEN <i>Namen en cijfers</i>	32
Leden en medewerkers van de Raad	33
Advisering	36
Rechtspraak	37
Toezicht	39
<i>lijst van gebruikte afkortingen</i>	40

Omgaan met verandering

een nieuwe (in)richting in sanctietoepassing en jeugdzorg?

Het strafklimaat in ons land verhardt en de tenuitvoerlegging van sancties versobert. Niets nieuws onder de zon? Wie de laatste jaarverslagen van de Raad erop naslaat, ziet alleen al aan de titels van de uitgebrachte adviezen, maar zeker ook aan de inhoud ervan, dat de Raad deze ontwikkelingen al langere tijd signaleert en er op allerlei wijze zijn zorg over uitspreekt.

De strafrechtstoepassing wordt in toenemende mate gezien als instrument voor het bereiken van maatschappelijke veiligheid. Die veiligheid vormt een centraal thema in het politieke debat. Veel maatschappelijke problemen met een urgent en hardnekkig karakter worden ervaren als een aantasting van de veiligheid. In 2004 vonden ingrijpende gebeurtenissen plaats, die het Justitiebeleid opnieuw in het brandpunt van de aandacht plaatsen. De moord op Theo van Gogh en de bedreigingen aan het adres van politici en gezagsdragers wakkerden de vrees voor "het vreemde" verder aan. De eis dat de overheid met zichtbare maatregelen voor veiligheid zorgt, werd scherper dan ooit geformuleerd. Het lijkt of Justitie meer moet doen dan reageren en voorop moet gaan in de strijd tegen terrorisme en criminaliteit. Er wordt blijkbaar van Justitie verlangd dat het de problemen vóór is. Dat vertaalt zich vooral in vergroting van bevoegdheden voor preventie en opsporing. De tijd van probleemoplossen lijkt voorbij en het beleid lijkt zich vooral te richten op indammen, beheersen en uitbannen. Het domein van de Raad is, naast de jeugdbescherming, vooral de tenuitvoerlegging van sancties. Ook deze verandert van karakter. Niet alleen als antwoord op de roep om versoering maar ook om de almaar groeiende vraag om capaciteit het hoofd te bieden. Beginselen van een menswaardige detentie dienen gewaarborgd te blijven. Aan de Raad met zijn drie taken van advisering, toezicht en rechtspraak de opdracht om de veranderende praktijk te toetsen aan de fundamenten, zoals die in de beginselenwetten zijn vastgelegd.

Dit jaarverslag geeft u een beeld van wat de Raad in 2004 adviseerde, aantrof en besliste.

De Raad vormde in 2004 zelf ook voorwerp van onderzoek. In 2006 eindigt de werkingsduur van de tijdelijke Instellingswet waarop het bestaan van de Raad berust. Voordat er een definitieve wettelijke regeling wordt vastgesteld, gaf de minister van Justitie het Verwey-Jonker Instituut de opdracht voor een evaluatie van de wijze waarop Raad zijn drie taken uitvoert. Het rapport kwam uit in april 2004. In juli legde de minister de Raad de nieuwe Instellingswet ter advisering voor. De cruciale verandering hierin vormt het vervallen van de toezichttaak. Het evaluatierapport schetst een gunstig beeld van de manier waarop de Raad zijn werk doet en gaf daarmee geen aanknopingspunten voor het schrappen van de toezichthoudende taak. De minister wil de toezichttaak echter overhevelen naar de per 1 januari 2005 opgerichte Inspectie voor de Sanctietoepassing. De Raad is geen tegenstander van het oprichten van deze inspectie maar vindt dat op de tenuitvoerlegging van vrijheidsbeneming ook toezicht moet worden gehouden vanuit een volstrekt onafhankelijke positie. De Raad met zijn maatschappelijke achtergrond heeft in dit opzicht een wezenlijk ander toezicht te bieden dan een ambtelijke inspectie en adviseerde de minister² dringend de toezichttaak, die de Raad al jaren uitoefent, om principiële redenen in stand te houden. Het woord is aan de politiek.

J.G. Kraaijeveld-Wouters,
algemeen voorzitter

² Advies van 15 oktober 2004 over de Tijdelijke Instellingswet RSJ

Harder, sneller, simpeler ...beter?

In het voorwoord gaat de algemeen voorzitter in op de maatschappelijke en politieke omstandigheden die de velden van strafrechtstoepassing en jeugdbescherming het afgelopen jaar voor uitdagingen en problemen hebben gesteld. Wat de Raad daarvan in de praktijk heeft aangetroffen en daarover heeft geadviseerd, komt u in dit jaarverslag op veel plaatsen tegen. De rode draad wordt gevormd door de noodzaak voor de minister om met beperkte middelen een veelheid van problemen het hoofd te bieden. Dat legt grote druk op beleidsmakers en uitvoerders. Lang niet altijd kunnen die terugvallen op breed gedragen uitgangspunten of ingesleten samenwerkingspatronen. Het tegendeel lijkt vaak waar: los van elkaar zijn tal van organisaties doende “hun” problemen op “hun” manier op te lossen, gesteund en gestuurd door “hun” potje met geld. Dat signaleren we in de preventieve en in de curatieve sfeer en daar waar beiden in elkaar grijpen. Een in het oog springend voorbeeld is het “zwarte gat” waarin ex-gedetineerden bij terugkeer in de samenleving terechtkomen. Er is niet een gebrek aan instanties die voorzieningen aanbieden, het is de onderlinge aansluiting die tekortschiet. De (re)integratie die toch het doel van de inspanningen vormt, vindt onvoldoende een basis in geïntegreerd beleid.

Het kabinet heeft bij zijn aantreden, op basis van het regeerakkoord uit 2003, een bezuiniging doorgevoerd op de uitvoering van straffen en maatregelen en op de resocialisatie van (ex-)gedetineerden. Of dat een uitvloeisel is van een accentverschuiving naar de voorkant van de strafrechtelijke keten (preventie, opsporing en vervolging) wordt niet met zoveel woorden gezegd. Integendeel: operaties als *Modernisering sanctietoepassing* en *De Nieuwe Inrichting* dragen in de eerste plaats het motto “Meer voor minder”. Er zullen meer en langere straffen worden tenuitvoergelegd, meer illegale vreemdelingen zullen sneller worden verwijderd, meer ontspoorde jongeren zullen beter worden opgevangen en opgevoed – en dat alles tegen lagere kosten. Efficiënter. Moderner. Onorthodox. Goedkoper èn beter. Kan

dat? We gaan ervoor, zeggen het ministerie van Justitie en de Dienst Justitiële Inrichtingen. Intussen zijn nog slechts contouren van de nieuwe aanpak zichtbaar.

De Raad ziet het beleid en de uitvoering in de praktijk vooral beheerst door pragmatisme en politieke opportuniteit. De tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen transformeert met effectiviteit en efficiency als leidende principes. De (voorgestelde) wijzigingen zijn ingrijpend. Uitgangspunten met een lange voorgeschiedenis, die jarenlang onaantastbaar leken, worden verlaten. Dat blijkt onder meer uit de invoering van meerpersoonscelgebruik, het loslaten van het dagprogramma als basis voor alle gedetineerden, het verlaten van de systematiek van differentiatie en selectie, de voorgestelde wijziging van vervroegde invrijheidsstelling in voorwaardelijke invrijheidsstelling en *De Nieuwe Inrichting*.

Op 7 juni 2004 zond de minister zijn *Visiebrief Modernisering sanctietoepassing* aan de Tweede Kamer³. De kernachtige boodschap is: strafrecht alleen toepassen als het niet anders kan. Niet-strafrechtelijke reacties zoals bestuurlijke boetes tegen overlast en behandeling van gedragsproblemen behoren prioriteit te hebben boven strafrechtelijk optreden. De minister pleit voor het belang van preventie en sociale controle. Voorkomen moet worden dat bepaalde groepen ten onrechte in het strafrechtelijk circuit belanden, zoals psychiatrische patiënten, verstandelijk gehandicapten, illegale vreemdelingen en verslaafden. Voor deze groepen moeten, in overleg met de ministeries van VWS en V&I andere voorzieningen worden getroffen. Er moeten meer alternatieven voor straffen worden ontwikkeld en gebruikt; detentie moet goedkoper, efficiënter en effectiever worden; beveiliging moet meer gedifferentieerd worden. Daarvoor in de plaats komen effectievere en goedkopere alternatieven zoals huisarrest met elektronisch toezicht. De tenuitvoerlegging van de voorlopige hechtenis wordt afgestemd op de beschikbaarheid van de ver-

³ De Visiebrief maakt deel uit van het Veiligheidsprogramma en bouwt voort op de brief *Modernisering Sanctietoepassing* die de minister op 16 oktober 2002 aan de Tweede kamer zond (II 29 200 VI, 167).

dachte voor de rechtspleging. Preventief gehechten in een huis van bewaring zullen voortaan in een basisregime verblijven totdat ze veroordeeld zijn. Meerpersoonscelgebruik is hierbij een uitgangspunt. Bij een straf tot vier maanden wordt het niet zinvol geacht om resocialisatieprogramma's aan te bieden. Bij gedetineerden met een langere straf worden risico's en problematiek in kaart gebracht en hen wordt alleen een resocialisatietraject aangeboden als dit naar verwachting kans van slagen heeft. Verder kan een deel van de straf – als het gedrag van de gedetineerde dit toelaat – buiten de inrichting ten uitvoer worden gelegd in bijvoorbeeld een penitentiair programma. De aansluiting op de nazorg, ter vermindering van de recidive, kan zo ook beter worden geregeld.

De Raad reageerde als volgt op deze voorstellen.

De Raad stemt in met het uitgangspunt dat strafrechtelijke handhaving pas aan de orde behoort te zijn als andere wijzen van sanctionering niet het beoogde resultaat opleveren. In het verlengde hiervan beveelt de Raad aan bij de strafrechtelijke handhaving eerst lichtere sancties in overweging te nemen, voordat vrijheidsbeneming aan de orde is. In dit verband vraagt de Raad zich af waarom bij het uitbrengen van de Visiebrief niet tevens een standpunt is bepaald over de voorstellen van de commissie-Otte over de vrijheidsbeperkende straf. Het streven om bijzondere groepen als psychiatrische patiënten en vreemdelingen buiten het strafrechtelijke circuit op te vangen wordt door de Raad toegejuicht. De Raad noemt in dit kader met nadruk ook de verslaafden.

De Raad hecht eraan dat aan de doelstellingen van strafrechtelijk sanctioneren niet wordt getornd. Dat betekent dat dit mede gericht dient te blijven op het creëren van kansen voor terugkeer in de samenleving, teneinde recidive te voorkomen. De nadruk bij voorlopige hechtenis op "beschikbaarheid ten behoeve van de rechtspleging" leidt tot versoering van het regime. Resocialisatieactiviteiten worden niet meer aangeboden. Volgens de Visiebrief hangt het effect van resocialisatieinspanningen ook af van de daarvoor beschikbare straftijd. Dit pleit er juist voor om zo vroeg mogelijk met resocialisatieactiviteiten te beginnen, dus al tijdens de voorlopige hechtenis en vóór eventuele doorplaatsing naar de gevangenis.

Zoals de Raad het ziet, komt er geen verandering in de doelstellingen van de strafrechtstoepassing. Dat betekent dat zorg voor reïntegratie in de samenleving een belangrijke opdracht voor de tenuitvoerlegging blijft. De daarvoor noodzakelijke activiteiten moeten tijdig worden gestart en goed aansluiten op maatschappelijke voorzieningen na de detentie. Dit

geheel staat onder druk, wat de onontbeerlijkheid van toezicht op de kwaliteit van detentie nog eens te meer benadrukt.

Veel van de uitgangspunten van *Modernisering sanctietoepassing* worden teruggevonden in het project *De Nieuwe Inrichting*. Daarover meer in het hoofdstuk *Gevangeniswezen*.

HOOFDSTUK 1

Gevangeniswezen

Medio 2004 presenteerde de DJI het actieprogramma *De Nieuwe Inrichting*. Tijdens de jaarvergadering van de Raad en een vergadering van de sectie gevangeniswezen gaf de directie DJI een uitvoerige toelichting op het actieprogramma. Het gevangeniswezen wordt gereorganiseerd, waarbij de bestaande differentiaties en bestemmingen vervallen. Dit is het antwoord van de DJI op de door de minister ingeslagen koers om de tenuitvoerlegging effectiever en efficiënter te laten verlopen onder gelijktijdige realisatie van een forse bezuiniging én capaciteitsuitbreiding.

Achter de vele veranderingen die in het gevangeniswezen gaande zijn, gaan gewijzigde opvattingen schuil over de zin en het doel van straffen en maatregelen. Om die reden verdient dit onderwerp een fundamentele discussie. De Raad constateert evenwel dat een dergelijke discussie niet van de grond komt. Efficiency en effectiviteit domineren het denkklimaat. Het toezicht van de Raad richt zich mede op de gevolgen van het beleid voor de bejegening en de rechtspositie van de justitiabele wiens vrijheid hem is ontnomen. Vanuit die verantwoordelijkheid wordt het ontbreken van deze discussie door de Raad sterk betreurd.

Advisering

De Raad heeft geadviseerd over de *Visiebrief Modernisering sanctietoepassing* (zie het vorige hoofdstuk). Hoewel het project *De Nieuwe Inrichting* ingrijpend is, heeft de Raad daarover nog geen adviesaanvraag ontvangen. Tijdens de toezichtbezoeken blijkt dat de medewerkers en de directies in veel gevallen onzeker, afwachtend en sceptisch staan tegenover *De Nieuwe Inrichting*. Een breed draagvlak heeft de Raad dus nog niet aangetroffen.

Meerpersoonscelgebruik

Na een proefperiode waarin gedetineerden op basis van vrijwilligheid in een meerpersoonscel werden geplaatst, trad de wettelijke regeling in werking op 13 september 2004. Over het wetsontwerp adviseerde de Raad in 2003. Over de aanvullende regelingen bracht de Raad op verzoek van de minister advies in 2004 uit. Dit betrof:

- de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden in verband met het meerpersoonscelgebruik en de flexibilisering van het dagprogramma
- de Regeling eisen verblijfsruimte penitentiaire inrichtingen in verband met verruiming van de mogelijkheden van meerpersoonscelgebruik (de regeling).

Advies over de regelingen meerpersoonscelgebruik

Eén gedetineerde per cel moet uitgangspunt blijven

De selectieregeling gaat ervan uit dat een gedetineerde geschikt is voor plaatsing in een meerpersoonscel, tenzij het tegendeel blijkt. Verblijf van twee op een cel lijkt daarmee de regel. De Raad benadrukt dat de regeling niet zo moet worden uitgelegd, dat met het uitgangspunt van één gedetineerde per cel is gebroken. Meerpersoonscelgebruik dient slechts te worden toegepast als de capaciteitsnood daartoe dwingt.

Criteria behoeven aanvulling

De criteria (voor het vaststellen van ongeschiktheid) zijn ruim en verschaffen de directeur nogal wat speelruimte. De Raad benadrukt dat aan het verblijf in een meerpersoonscel risico's zijn verbonden en dat een verantwoorde selectie daarom erg belangrijk is. Het lijkt erop dat dit in de conceptregeling -hier en daar luchtig van toon- onvoldoende onderkend wordt. Zou de culturele achtergrond niet ook een criterium moeten zijn? Niet voor niets is dat in de inrichtingen voor vreemdelingenbewaaring wel de praktijk en leidt dat tot minder agressieve incidenten.

Ofschoon gedetineerden en medewerkers overwegend het meerpersoonscelgebruik afwijzen en het zien als een verslechtering van de detentiekwaliteit, constateerde de Raad tijdens de toezichtbezoeken tot nu toe geen ernstige problemen of incidenten die hiermee verband houden.

De maatregel plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (isd)

De aanpak van veelplegers vormt, vanuit de overweging dat deze groep veel overlast veroorzaakt, een speerpunt in het veiligheidsprogramma. Over het ontwerp van de maatregel isd adviseerde de Raad in 2003 en de maatregel trad in werking op 1 oktober 2004. Hiervoor was tevens aanpassing van de Penitentiaire maatregel nodig. In het wijzigingsvoorstel zijn de uitgangspunten van Modernisering Sanctietoepassing zeer herkenbaar: de veiligheid van de samenleving staat voorop. Het regime bevat een resocialisatieprogramma voor alleen die gedetineerden die eraan deel kunnen en willen nemen. De tenuitvoerlegging van de isd sluit aan bij de maatregel strafrechtelijke opvang verslaafden (sov), die er feitelijk in opgaat.

Advies over de aanpassing van de Penitentiaire maatregel/isd

Sov niet als voorbeeld nemen

Stelselmatige daders vormen, anders dan de sov-populatie, geen groep met overeenkomende (persoons-) kenmerken of problemen. Het enige is dat zij geregeld strafbare feiten plegen. Eerder⁴ wees de Raad al op het grote belang van een gericht programma-aanbod voor stelselmatige daders. Het wetsvoorstel Pm/isd geeft hier geen garantie voor en de kans is groot dat veel "isd-ers" twee jaar worden ingesloten zonder dat er iets komt van resocialisatie. De Raad heeft ernstige bezwaren tegen zo'n langdurige, inhoudsarme detentie en beveelt voor alle gedetineerden een basisprogramma aan met basiseducatie, zelfverzorging, sociale vaardigheden en andere activiteiten afgestemd op de individuele situatie van de gedetineerde.

Knelpunten sov eerst oplossen

Er zitten nog heel wat knelpunten in de uitvoering van de sov. Bijvoorbeeld het gezamenlijk op één afdeling verblijven van gemotiveerde en ongemotiveerde gedetineerden, het ontbreken van praktische hulp van de gemeenten bij de extramurale fase, het ontbreken van structurele nazorg en het ontbreken van adequate centrale aansturing door selectiefunctionaris of het OM. Dit soort problemen krijgen we ook bij de isd, als ze niet nu eerst worden opgelost.

Isd in De Nieuwe Inrichting

De Raad beveelt aan duidelijk te maken hoe de isd wordt ingepast in "De Nieuwe Inrichting", waarin de differentiaties in het gevangeniswezen zullen verdwijnen.

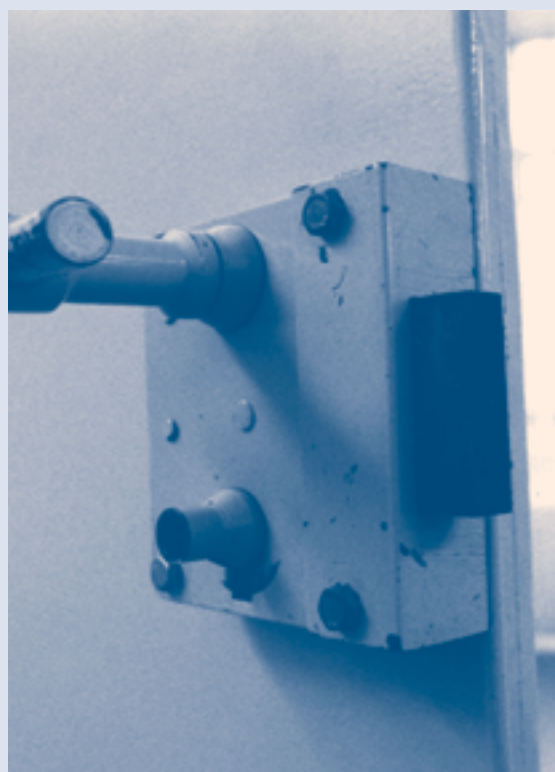
Het Jovo-beleid

Sinds begin 2002 worden gedetineerden in de leeftijd van 18-24 jaar, op grond van een uit selectie gebleken psychologische onvolwassenheid, geplaatst in een speciale penitentiaire inrichting: de jovo-inrichtingen. Hiermee wordt vooral beoogd criminele besmetting te voorkomen en een op jeugdigen afgestemd programma te bieden. In 2002 en 2003 bezocht de Raad veertien van deze inrichtingen en bracht naar aanleiding van zijn bevindingen in maart 2004 advies uit. Daarbij ging de Raad in op de selectie en plaatsing, enkele kenmerken van de doelgroep, het regime en het programma.

Advies over de uitvoering van het jovo-beleid

Knelpunten

De doelgroep vertoont een grote diversiteit aan problematiek. Kenmerkend is dat de jovogroep meer beheersproblemen veroorzaakt dan volwassenen. Het scheiden van de jeugdigen van de volwassenen wordt niet overal gedragen: in enkele inrichtingen nemen jeugdigen samen met volwassenen deel aan de arbeid. Het programma-aanbod is nog niet op het gewenste niveau. De inrichtingen werken bij overplaatsing onvoldoende samen. De Raad beveelt aan selectie, regimes en programma-aanbod te verbeteren.

⁴ Advies RSJ d.d. 04 februari 2004 over het wetsontwerp over de bijkomende straf van plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders

Verbeteren van de selectie

De indruk is dat nog onvoldoende helder is voor welke categorieën de jovo-inrichting is bedoeld. De eerste indicatiestelling (assessment) behoeft verbetering. Het assessment is te eenzijdig gericht op kenmerken die de psychische onvolwassenheid bepalen. Ook zou geselecteerd moeten worden op de aanwezigheid van capaciteiten om aan het jovo-programma deel te nemen. De Raad adviseert nadere eisen te stellen aan de kwaliteit van de medewerkers die het assessment afnemen. Ook is het beter, meer tijd te nemen om tot een reële beoordeling betrokkenes mogelijkheden te kunnen komen.

Verbeteren van de regimes en programma-aanbod

De inrichtingen hanteren verschillende differentiaties om de gedetineerden te stimuleren maar zijn daarin nog te weinig effectief. Ook in de wijze van sanctioneren bestaan belangrijke verschillen. Er is onvoldoende aansluiting tussen inrichting van herkomst, de jovo-inrichting en de vervolginrichting, zelfs als die deel uitmaken van hetzelfde cluster, om tot effectieve detentiefasering te komen. Met name de informatieoverdracht en de afstemming van de programma's kunnen worden verbeterd. De Raad beveelt aan meer differentiatie tussen de jovo-inrichtingen aan te brengen, zij het met een centraal geleide coördinatie en afstemming.

Voorwaardelijke invrijheidstelling

De bestaande, sterk gekritiseerde vervroegde invrijheidstelling wordt omgevormd tot voorwaardelijke invrijheidsstelling. Dit vloeit voort uit Modernisering sanctietoepassing en past in het streven naar een effectievere en efficiëntere tenuitvoerlegging van straffen. Toezicht op de ex-gedetineerde moet bijdragen aan een grotere maatschappelijk veiligheid. Voorwaardelijke invrijheidsstelling vindt van rechtswege plaats na tweederde van de straf. Bijzondere voorwaarden kunnen bijvoorbeeld zijn deelname aan een cursus, meldingsplicht of een alcohol- en drugsverbod. De nieuwe v.i. kan worden gecombineerd met elektronisch toezicht.

Advies over het wetsvoorstel voorwaardelijke invrijheidstelling

Doel v.i. moet duidelijker

De Raad is het ermee eens dat de vervroegde invrijheidstelling weer een voorwaardelijk karakter krijgt. Maar de centrale vraag is: wat wil de wetgever ermee bereiken? Het is niet helder wat de ex-gedetineerde tijdens zijn v.i. te wachten staat. Het uitgangspunt lijkt te zijn dat bijzondere voorwaarden alleen worden opgelegd als daar een indicatie voor is. Is het doel daarvan primair gedragsbeïnvloeding door middel van begeleiding en behandeling of vooral externe controle? Voor een zinvolle invulling is deze duidelijkheid onmisbaar.

De criteria op grond waarvan de v.i. kan worden uitgesteld of achterwege gelaten, behoeven verduidelijking, met name van het gevaarscriterium.

Middelen garanderen

Het stellen van bijzondere voorwaarden en toezicht houden op de naleving daarvan vraagt om extra inzet van menskracht en financiële middelen. Zowel bij de voorbereiding tijdens de detentie als tijdens de v.i.-periode. Het wetsvoorstel is daar niet duidelijk over en dat roept twijfel op over de uitvoerbaarheid. Zeker in het licht van de verdergaande versobering in de detentie.

De overheid heeft de plicht om voorzieningen aan te bieden die het de invrijheidgestelde mogelijk maken om zich aan de voorwaarden te houden. De minister ziet in de nazorg een belangrijke rol voor de gemeente. Op dit vlak moet nog veel tot stand worden gebracht.

Het weer insluiten bij overtreden van voorwaarden vormt een onmisbare stok achter de deur voor het slagen van de v.i.. Daar is reservecapaciteit voor nodig.

Conclusies uit het toezicht op het gevangeniswezen

Het bezoekprogramma voor 2004 omvatte 28 bezoeken aan penitentiaire inrichtingen en 2 aan voorzieningen voor drugskoeriers. Naar aanleiding van de bezoeken concludeerde de Raad het volgende.

Rechtspositie

In het algemeen is de rechtspositie van gedetineerden behoorlijk gewaarborgd, al zijn hier en daar verbeteringen aanbevolen. De huisregels en de specifieke rechtsbescherming, waarin de commissies van toezicht en maandcommissaris een belangrijke rol spelen, zijn meestal op orde. Een uitzondering hierop vormde een van de detentiecentra. Het flexibel gebruiken van cellen (de bestemming van de cel "volgt" die van de gedetineerde) is in strijd met de wet en vormt vanuit rechtspositioneel oogpunt een bron van onduidelijkheid. Er is nauwelijks sprake van een voor gedetineerden herkenbare structuur. Daar komt bij dat gebouw, regimes en faciliteiten weinig mogelijkheden bieden om iets met en voor de gedetineerden te betekenen.

Bejegening

Over het algemeen oordelen de gedetineerden positief over de inzet van en bejegening door het personeel. Wel waarschuwt de Raad dat onder de medewerkers de stress toeneemt door een toenemende werkdruk en voortdurende veranderingen. De bejegening kan hier op den duur onder komen te

lijden. De rek is er bij het personeel uit, zo wordt op veel plaatsen gezegd.

Het dagprogramma en het activiteitenprogramma werden verder ingekrompen. Dit heeft ertoe geleid dat de gedetineerden veel langer op cel moeten verblijven. In de loop van 2004 zijn verschillende inrichtingen begonnen met de invulling van het nieuwe programma. Voor het regime van algehele gemeenschap (de gevangenis) is het dagprogramma nu 59 uur per week. Voor de beperkte gemeenschap (de huizen van bewaring) is de wettelijke grondslag voor het dagprogramma helemaal vervallen. Er geldt alleen dat de gedetineerden per week tussen de 18 en 63 uur aan activiteiten moet worden geboden. Buiten die activiteiten verblijft de gedetineerde op cel. Zodoende komt het voor dat gedetineerden per saldo nog slechts tweeënehalf uur per etmaal uit hun cel zijn.

De Raad heeft in de loop der jaren in adviezen gewezen op het gevaar van een geleidelijke uitholling van de duur van de dag- en activiteitenprogramma's aangezien daar een voor de hand liggende bezuinigingsmogelijkheid lijkt te liggen. Het wettelijk vastleggen van de minimale duur van het dagprogramma vormt een garantie voor de kwaliteit van de detentie. Het verblijf buiten de cel is een essentiële kwestie die het hart van het regime raakt. In eerdere advisering gaf de Raad al aan dat er een grens is die niet kan worden gepasseerd zonder op ontoelaatbare wijze afbreuk te doen aan het wettelijk uitgangspunt van het gemeenschapsregime. Dit geldt in het bijzonder voor het regime van algehele gemeenschap.

Vanaf oktober 2004 voerde het gevangeniswezen een nieuw dienstrooster in met een bedrijfstijd van 8.00 – 17.00 uur. Gedetineerdenactiviteiten vinden alleen binnen deze uren plaats. Medewerkers, directies en gedetineerden spraken tegenover de Raad hun zorg uit over de gevolgen van deze inkrimping. Activiteiten moeten in een krappere tijdsspanne worden uitgevoerd. Dat is bijvoorbeeld voelbaar bij het telefoneren: het is dringen bij de telefoons. Ook is de tijd om zich van en naar een activiteit te begeven kort. Dat veroorzaakt stress en irritaties. Het belangrijkste is echter dat de mogelijkheden voor persoonlijk contact tussen gedetineerden en personeel zijn geminimaliseerd. Dat heeft ook een zorgwekkend effect op de veiligheid: personeel weet niet goed meer "wat voor vlees men in de kuip heeft". De zogenaamde relationele beveiliging is op deze manier sterk aan het versralen. Voor bezoekers van buiten, zoals de commissies van toezicht en rechtshulpverleners, zijn de gevolgen bijzonder lastig. Zij kunnen na 17.00 uur niet meer in

contact komen met gedetineerden. Voor veel leden van de commissies van toezicht, die dit werk na en naast hun reguliere arbeid doen, levert dit een probleem op.

Een andere bezuinigingsmaatregel is dat de gedetineerdenarbeid kostendekkend moet worden georganiseerd. Dat leidde er in 2004 toe dat nog maar aan 60% van de gedetineerden arbeid wordt aangeboden. In de meeste inrichtingen werd het aantal werkplekken verminderd.

Maatschappelijke reïntegratie

Met ingang van 2004 is er geld beschikbaar voor de aanstelling van medewerkers maatschappelijke dienstverlening maar in de praktijk hebben we deze medewerkers nog maar bij uitzondering aangetroffen. Dit geld is ten onrechte niet benut. De leemte die is ontstaan sinds deze vorm van hulpverlening geen taak meer is van de reclassering, is derhalve nog niet opgevuld. Materiële problemen zijn geen kleinigheden: het gaat vaak om huisvesting, inkomen en werk. Daar liggen soms hardnekkige en ingrijpende problemen in het leven van de gedetineerde en zijn gezin, die door de detentie worden verergerd. Dat vormt een ernstige belemmering voor de resocialisatie en verhoogt de kans op recidive. Inspanningen in het kader van maatschappelijke reïntegratie zijn in de reguliere gevangnissen en zeker in de huizen van bewaring erg beperkt. Een bijzondere uitzondering daarop zagen we in het detentiecentrum voor drugskoeriers Noorderzand. Hoewel de regeling voor drugskoeriers⁵ hier niet in voorziet streeft de directie ernaar gedetineerden door te plaatsen naar penitentiaire programma's en elektronische detentie. Tevens maakt de directie het mogelijk dat de reclassering gedetineerden op weg helpt en cursussen aanbiedt.

Het project *Behandelen in detentie* heeft tot doel basiszorg voor psychisch gestoorde gedetineerden te bieden vanuit forensische (poli)klinieken en/of ambulante ggz-instellingen. Er moet een zoveel mogelijk landelijk dekkend netwerk ontstaan. In zeven inrichtingen loopt er een project. Daarnaast worden de gedetineerden met een psychische stoornis voor zover mogelijk opgenomen in een bijzondere afdeling (b.z.a.) of individuele begeleidingsafdeling (i.b.a.).

De Raad heeft behandelen in detentie tot thema gekozen voor de toezichtbezoeken in 2004 en 2005. Daarbij wordt onderzocht of de gedetineerde met een psychische stoornis door dit project de zorg krijgt die hem toekomt. De bevindingen van de toe-

zichtbezoeken leiden vooralsnog tot de conclusie dat van behandelen tot nu toe in bescheiden mate sprake is. Een minderheid van de doelgroep ontvangt een vorm van behandeling; samenwerking met de (forensische) psychiatrie is nog niet structureel te noemen. De zorg voor gedetineerden met een psychische stoornis wordt, op een enkele uitzondering na, naar vermogen behoorlijk waargenomen, maar de middelen zijn onvoldoende. Dat geldt ook voor de samenwerking met de ggz en hierin ligt een van de oorzaken. Er is behoefte aan meer vakkundige ondersteuning en meer capaciteit. Het zorgniveau op de bijzondere afdelingen is niettemin gemiddeld redelijk. Opvallend is de goede inzet en motivatie van de medewerkers van deze afdelingen. De medische verzorging werd bij de bezoeken in het algemeen op goed niveau aangetroffen.

⁵ Tijdelijke wet noodcapaciteit drugskoeriers (vervallen per 8 maart 2005)

HOOFDSTUK 2

Jeugd

Voor de jeugdbescherming werden in 2004 meer veranderingen *aangekondigd* dan reeds daadwerkelijk *doorgevoerd*. Nieuwe regelgeving voor de jeugdsancties werd de Raad om advies voorgelegd. De belangrijkste vernieuwing die wordt voorgesteld, is de introductie van een nieuwe gedragsbeïnvloedende maatregel. Of met de nota '*Jeugdsancties nieuwe stijl*' werkelijk zoveel nieuwe wegen worden ingeslagen als de titel lijkt te beloven, staat te bezien. Ook de praktijk van de tenuitvoerlegging van sancties staan veranderingen te wachten, en wel de implicaties van aangekondigde bezuinigingen. In 2004 werden deze nog niet zichtbaar.

Advisering over de jeugdbescherming

De adviserende taak van de Raad strekt zich op het terrein van de jeugd naast de toepassing van straffen en maatregelen uit tot de civiele kant van de jeugdbescherming. Aansluitend op het beginsel van het strafrecht als ultimum remedium, beginnen we dit hoofdstuk met de civielrechtelijke onderwerpen⁶ waarover de Raad een standpunt heeft ingenomen.

Beter Beschermd (programma voor een effectieve jeugdbescherming)

Met het beleidsprogramma *Beter Beschermd*⁷ beoogt de minister van Justitie een aantal belangrijke knelpunten in de jeugdbescherming aan te pakken. De nota vormt een onderdeel van het justitieel jeugdbeleid, dat ook het kabinetsprogramma Jeugd terecht omvat, gericht op jeugdigen die zich aan crimineel gedrag schuldig maken. Beide programma's passen in een bredere ontwikkeling die zich binnen het rijksbrede jeugdbeleid voordoet, waaronder de invoering per 1 januari 2005 van de Wet op de jeugdzorg en de Operatie Jong. De Raad adviseerde over de nota *Beter Beschermd* als volgt.

Advies over de nota Beter Beschermd

Het programma Beter Beschermd bevat positieve elementen maar is als geheel te weinig uitgewerkt. Het is de vraag of Beter Beschermd een kabinetsvisie weergeeft: het lijkt erop dat de nota zich beperkt tot knelpunten op het Justitieterrein. De Raad meent dat de regelgeving van VWS, Justitie en Onderwijs beter op elkaar afgestemd moet worden. Daarnaast kan beter gebruik worden gemaakt van best practices en preventiebeleid op lokaal niveau.

De problemen worden goed in kaart gebracht, maar de oplossing wordt teveel gezocht in nieuwe criteria en lijsten. Met de gedetailleerde regels zoals de Wet op de jeugdzorg en het Indicatiebesluit die kennen, kunnen hulpverleners in de praktijk niet werken.

Belang van het kind

Het getuigt van visie dat Beter Beschermd bij de keuze voor een kindbeschermingsmaatregel het belang van het kind voorop stelt. De Raad werkt het begrip "belang van het kind", dat in de praktijk zeer uiteenlopend wordt ingevuld, nader uit voor de jeugdzorg en het jeugdstrafrecht.

Vroegtijdige signalering

Vroegtijdige signalering van problemen vereist een actief optreden door instanties waarmee ouders met (jonge) kinderen te maken hebben. Die instellingen moeten hiervoor beter toegerust worden. De Raad vindt dat de Bureaus Jeugdzorg zich meer pro-actief dienen op te stellen.

Ondertoezichtstelling

De ondertoezichtstelling heeft vaak een te vrijblijvend karakter en verlenging is in teveel gevallen een automatisme. De maximumtermijn voor de ots zou verband moeten houden met de gestelde doelen.

⁶ Overigens geldt voor maatregelen in de civielrechtelijke sfeer evengoed een "ultimum remedium-beginsel", dat goed wordt weergegeven in de bewoordingen "zo zwaar als nodig" in het rapport Hulpverlening aan Savanna van de Inspectie voor de Jeugdzorg (14 maart 2005)

⁷ Brief onder meer minister van Justitie d.d. 30 juni 2004 (II 2003-2004 kamerstuk 28606, 29200 VI, nr. 19)

Jongeren op civiele titel in een justitiële jeugd-inrichting

De groei van het aantal jongeren dat op een civielrechtelijke titel langdurig verblijft in justitiële jeugdinstellingen staat haaks op de visie die Beter Beschermd uitdraagt. Eén van de oorzaken is de afbouw van voorzieningen elders in de jeugdzorg. Deze voorzieningen zullen opnieuw moeten worden gecreëerd.

Gedragbeïnvloedende maatregel

De Raad adviseerde over het in september 2004 voorgelegde conceptwetsvoorstel gedragbeïnvloeding jeugdigen. Met het voorstel wordt beoogd de mogelijkheden te verruimen voor gedragbeïnvloeding van jeugdigen die strafbare feiten hebben begaan. Tijdens de voorlopige hechtenis kan al met gedragbeïnvloeding worden begonnen. De Raad ging daarbij niet alleen in op het wetsvoorstel zelf, maar gebruikte het ook als aanleiding om te reageren op de zijns inziens zeer zorgelijke ontwikkelingen in de jeugdzorg gedurende de laatste jaren.

Advies wetsvoorstel gedragbeïnvloeding jeugdigen

Het gaat niet goed met de jeugdzorg in Nederland. De in een groot aantal nota's aangedragen oplossingen ruimen de fundamentele knelpunten niet uit de weg en ook de nieuwe maatregel zal dat niet doen. De praktijk blijkt weerbarstig en een toenemend aantal jongeren met complexe pro-

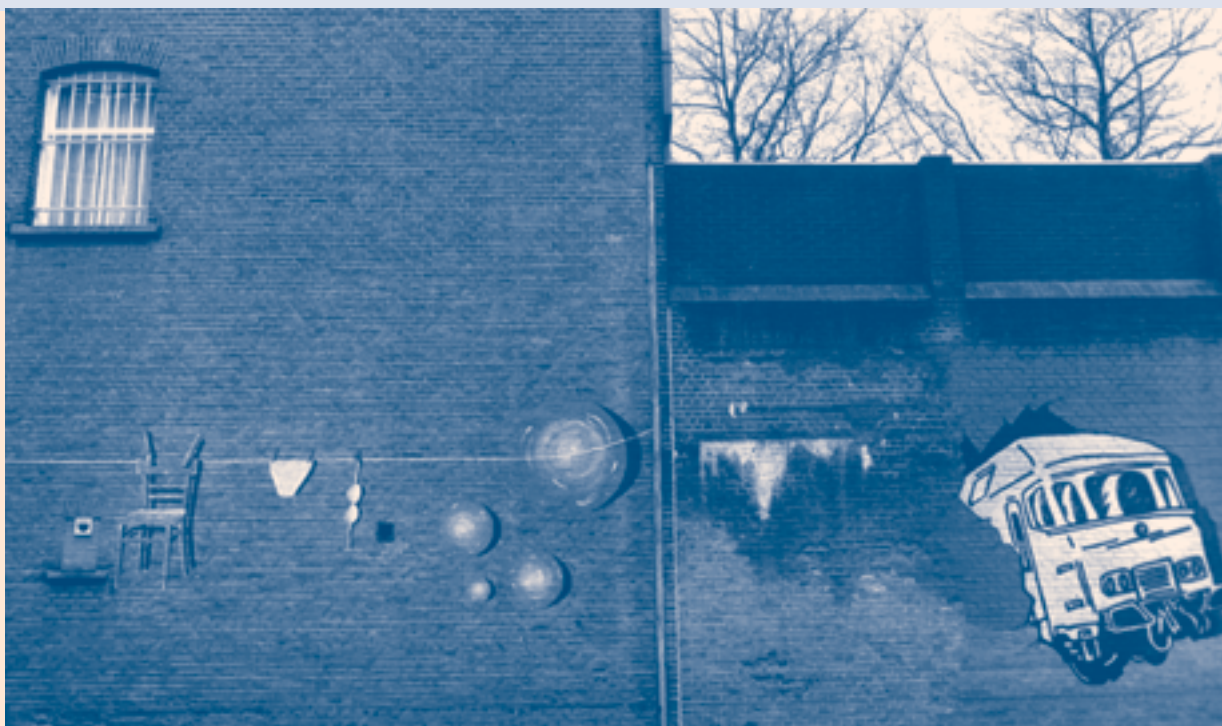
blematiek komt terecht in (steeds zwaardere) criminaliteit. Te vaak valt een jeugdige na zijn straf in een "zwart gat".

De Raad maakt zich ernstig zorgen over het gebrek aan samenhang in het functioneren van de verschillende departementen (Justitie, VWS, Onderwijs, Binnenlandse Zaken, Sociale Zaken, VROM). Het veld van de jeugdzorg en -hulpverlening is versnipperd. De invoering van de Wet op de jeugdzorg lost dit probleem slechts in zeer geringe mate op.

Het wetsvoorstel maakt meer maatwerk mogelijk en de Raad juicht dat toe. Niettemin plaatst de Raad er enkele kritische kanttekeningen bij. Er moet worden gewaakt voor een *net-widening* effect en er wordt onvoldoende rekening gehouden met extra kosten.

Sterke/zwakke adoptie

Adoptie heeft een "menselijke" en een juridische kant. Het bieden van een veilige plaats aan het kind in een adoptiegezin kan gepaard gaan met het vestigen van een nieuwe afstammingsrelatie. Wat de juridische vorm betreft bestaat in ons land de zogenaamde "sterke" adoptie, die inhoudt dat de juridische banden met de natuurlijke ouders geheel worden verbroken. De Raad stelt in een advies op eigen initiatief de vanzelfsprekendheid van de keuze voor dit model ter discussie.

Advies (interlandelijke) adoptie: sterk of zwak?

Het EVRM-uitgangspunt is dat (geadopteerde) kinderen zo min mogelijk worden belemmerd in de toegang tot hun biologische ouders. De Raad ziet daarin een argument voor het toepassen van een zwakkere vorm van adoptie. De Raad werkt deze argumenten in dit advies uit en vraagt de minister van Justitie een brede discussie te initiëren over de adoptie en de rechtsgevolgen ervan.

Tegenwoordig zijn de meeste kinderen die ter adoptie werden aangeboden van buitenlandse afkomst. De constructie van de sterke adoptie wordt toegepast, ongeacht of die vorm ook in het land van herkomst doorgaans de voorkeur geniet. De Raad wijst erop dat de sterke adoptie een totale breuk met de ouders en daarmee met het land van herkomst meebrengt, die afstand schept tot het verleden van het kind en daardoor discontinuïteit benadrukt.

Hoewel het feit dat de buitenlandse herkomst van veel adoptiekinderen de toch al in veel gevallen spelende problematiek compliceert, gaat de Raad niet zover de komst van buitenlandse kinderen te willen ontmoedigen.

Advisering over de strafrechtstoepassing

Jeugdsancties nieuwe stijl

In de brief *Jeugdsancties nieuwe stijl* kondigt minister Donner van Justitie voorstellen aan die de bestrijding van jeugdcriminaliteit effectiever moeten maken. Zo komen er ruimere mogelijkheden om bezittingen van jeugdigen in beslag te nemen, komt er een verhoging van het aantal uren taakstraf dat het Openbaar Ministerie kan opleggen en wordt de mogelijkheid gecreëerd een nieuwe gedragsmaatregel (zie hierboven) op te leggen. Verder wordt in de brief benadrukt dat voor een effectieve bestrijding van de jeugdcriminaliteit een goede samenwerking met gemeentes, provincies en andere overheden nodig is en dat ouders nadrukkelijker bij de aanpak worden betrokken. De Raad adviseerde over de conceptversie en verwees daarbij ook naar zijn advies over de concept-*Visiebrief Modernisering sanctietoepassing* (zie elders in dit jaarverslag), omdat daarin op vergelijkbare problematiek wordt ingegaan.

8 Zie advies d.d. 21 augustus 2003 over de bezuinigingen op de reclassering.

Advies over de nota Jeugdsancties nieuwe stijl

De Raad is in grote lijnen positief gestemd over de voorstellen in de nota *Jeugdsancties nieuwe stijl*, vooral over de confrontatie van de jeugdige dader met de feiten en intensivering van de nazorg. De Raad benadrukt de pedagogische doelstelling als de cruciale factor die het jeugdrecht onderscheidt van het volwassenen(straf)recht. De Raad betreurt dat dit beginsel in de nota niet langer als een leidend beginsel is opgenomen en dat er zelfs op wordt ingeboet. De Raad schat de kans op het realiseren van een integrale aanpak van jeugdstrafrecht en kindbeschermingsrecht en behoud van kwaliteit in de tenuitvoerlegging niet hoog. Als deze doelstellingen niet worden gerealiseerd, resteert een strenge en sobere tenuitvoerlegging van jeugdstraffen en -maatregelen. Op termijn zal dat leiden tot nog meer recidive.

In geen enkele inrichting wordt structureel tijdig met nazorg gestart, ondanks dat de DJI dat in het convenant "Landelijk kader voor de nazorg" in 2000 duidelijk met de partnerorganisaties heeft afgesproken. Er is een flinke uitbreiding aan menskracht bij de reclassering nodig. Net als bij de volwassen gedetineerden zal de uitdaging moeten zijn niet slechts gemotiveerden te resocialiseren, maar ook om niet-gemotiveerden te motiveren. Van die inspanning mag een significant recidiveverminderend effect worden verwacht. De Raad meent dat het volwassenenstrafrecht bij 18- tot 23-jarigen terughoudender moet worden toegepast. Er is behoefte aan een overgangsrecht (adolescentenstrafrecht) tussen het minder- en meerderjarigenstrafrecht. Aan elektronisch huisarrest behoort een inhoudelijk programma zoals scholing te zijn gekoppeld.

Bezuinigingen op de inrichtingen

De gezamenlijke justitiële jeugdinstellingen moeten in deze kabinetsperiode 17 procent bezuinigen. De invulling van deze bezuinigingen zou onder meer worden gerealiseerd door vergroting van (behandel)groepen en meerpersoons-kamergebruik, maar beide maatregelen zijn inmiddels ter discussie komen te staan. De Raad acht het ongeloofwaardig dat het bestaande kwaliteitsniveau onder deze omstandigheden gewaarborgd kan blijven. De situatie is op een aantal plaatsen al niet rooskleurig. Naar aanleiding van de in 2003 en 2004 gehouden toezichtbezoeken constateert de Raad dat de situatie in de inrichtingen er niet positiever uitziet dan in de afgelopen jaren het geval was. Er is nog steeds sprake van onderbezetting en hoog ziekteverzuim bij het personeel, waardoor veel inrichtingen niet toekomen aan de uitvoering van hun behandelstellingen. Meerpersoons-kamergebruik zou vooral een probleem vormen in de gesloten inrichtingen, in situaties waar voldoende toezicht ontbreekt. De Raad schreef de minister van Justitie het volgende.

De Raad is tegen meerpersoons-kamergebruik en constateert dat het plan hiertoe in brede kring vrijwel uitsluitend afwijzende reacties heeft opgevoerd: een bijdrage aan een positief verblijf van jongeren in de jeugdinstellingen wordt hierin

niet onderkend. Het is duidelijk dat het meerpersoons-kamergebruik geboren is uit de noodzaak om wachtlijsten terug te dringen en kosten te beperken.

Jongeren mogen niet als subject worden gebruikt in een experiment dat grote risico's inhoudt en waarvan de uitkomsten ongewis zijn. Er is geen wetenschappelijk onderzoek bekend naar de invloed van meerpersoons-celgebruik op jongeren. Dat het in het buitenland wordt toegepast zegt op zichzelf weinig.

Een experiment zou aan strikte voorwaarden gebonden moeten zijn:

- De doelgroep moet van tevoren bekend zijn;
- Selectiecriteria moeten van tevoren (op schrift) bekend zijn;
- Criteria voor al dan niet slagen van het experiment moeten tevoren bekend zijn;
- Vanaf de start moet er onafhankelijke controle en begeleiding zijn;
- De commissies van toezicht van de drie pilotinstellingen dient te worden gevraagd te rapporteren over problemen met de meerpersoonsplaatsing;
- Het experiment dient wetenschappelijk te worden geëvalueerd.

Conclusies uit het toezicht op de justitiële jeuginrichtingen

De Raad bezocht in 2004 tien justitiële jeuginrichtingen en het onderwijsinstituut Glen Mills. Hier volgt de “grootste gemene deler” uit de betreffende rapportages.

rechtspositie

Algemeen wordt geconstateerd dat de rechtspositie naar behoren is gewaarborgd. De jeugdigen zijn meestal goed op de hoogte van het bestaan van de commissie van toezicht, de maandcommissaris en de beklagmogelijkheid. Bij één bezoek werd geconstateerd dat de jongeren bemiddeling door de maandcommissaris ervaren als aandrang om een klacht in te trekken. De Raad beval deze inrichting aan de jongeren duidelijk maken, wat met bemiddeling wordt beoogd. Op een andere plaats lag de drempel voor het indienen van een klacht te hoog. Hierop beval de Raad aan enkele praktische zaken rond het functioneren van de maandcommissaris en de beschikbaarheid van klachtformulieren beter te regelen.

Het aantal beklagzaken is in de meeste inrichtingen niet groot: één inrichting vormt daarop een uitzondering; zie eind van deze paragraaf.

De jongerenraad functioneert nog steeds niet overal naar behoren. Waar de Raad op dit punt een tekortkoming constateerde, werd altijd een aanbeveling ter verbetering gedaan.

Buiten de sancties die de Bjj kent, wordt overal gebruik gemaakt van de “pedagogische kamerplaatsing” of *time-out*⁹. Deze kamerplaatsing komt materieel overeen met uitsluiting uit de groep. Daarom gelden hierbij de eisen die de Bjj stelt aan het opleggen van een disciplinaire sanctie: horen van de jongere, opmaken van rapport en registratie. Dat alles gebeurt meestal niet. Waar registratie achterwege blijft, ontbreekt ieder zicht op de frequentie en de legitimiteit van de maatregel. Niettegenstaande de constatering van vormfouten heeft de Raad de indruk dat over het algemeen op een pedagogisch verantwoorde manier wordt gehandeld.

Het aantal crisisplaatsingen in de jeuginrichtingen neemt nog steeds onrustbarend toe. Dat geldt ook voor het aantal erg jonge kinderen, wat vooral in de sterk beveiligde inrichtingen onacceptabel is.

bejegening, behandeling

Het engagement en het positieve en stimulerende optreden van de groepsleiding wordt in vrijwel alle toezichtrapportages genoemd en soms zelfs -in het licht van minder gunstige omstandigheden- indrukwekkend genoemd: met de bejegening zit het meestal wel goed. Dat wil echter nog niet zeggen

dat de dagelijkse omgang met de jongeren altijd voldoende wordt gesteund door een voldoende uitgewerkte visie. Op veel plaatsen heeft het *sociale competentiemodel* ingang gevonden. Meestal is het draagvlak voor de structuur biedende trajectgedachte onder het personeel groot. Maar er zijn wel enkele knelpunten te constateren. In de eerste plaats grijpen sommige opvanginrichtingen of -afdelingen te hoog door een theoretisch concept te willen hanteren dat past bij een *behandeldoelstelling*, terwijl (nog) niet wordt voldaan aan de basisvoorwaarden voor een optimale *opvang*. Deze inrichtingen zouden er beter aan doen, hun doelen af te stemmen op de vaak korte verblijfsduur van de jongeren en op de feitelijke mogelijkheden tot gedragsbeïnvloeding. In de tweede plaats vereist het doorvoeren van een integrale behandelmethodiek een goede voorlichting aan de jongeren. Zij herkennen het aspect van behandeling vaak niet als zodanig in het dagelijkse leven op de groep en menen dan dat er buiten de “echte” therapie geen sprake is van behandeling. Meermalen beval de Raad aan de jongeren beter te informeren over, en te betrekken bij het behandelplan en alles wat daar deel van uitmaakt.

De toegang tot de medische zorg is doorgaans onbelemmerd en de jeugdigen zijn over het algemeen tevreden over deze zorg.

Het niveau van het onderwijs lijkt doorgaans adequaat. De keuzemogelijkheden daarentegen sluiten niet altijd aan op de behoefte. Onder erkenning van de feitelijke beperkingen waarmee de inrichtingen te maken hebben, heeft de Raad wel enkele malen de aanbeveling gedaan voor meer jongeren een passend onderwijsaanbod te doen in plaats van iedereen standaard een vmbo-opleiding aan te bieden.

In 't Nieuwe Lloyd constateerde de Raad problemen, met name van personele/organisatorische aard, van een zo ernstige en structurele aard dat van een verantwoord pedagogisch klimaat geen sprake meer kon zijn. De commissie van toezicht vroeg ook aandacht voor de situatie en gaf daarbij aan in een jaar tijd maar liefst 650 klachten te hebben ontvangen. Uit de overweging dat een oplossing in de al jaren bestaande situatie niet in zicht was, wees de Raad de minister van Justitie op zijn verantwoordelijkheid voor het functioneren van de inrichting. Deze besloot, na advies van een extern onderzoeksbureau te hebben ingewonnen, tot sluiting van de inrichting.

maatschappelijke (re)integratie

Het valt op dat inrichtingen in verschillende mate beleidsmatig een plaats en functie in de behandeling

⁹ Zie ook het advies over de justitiële jeuginrichtingen d.d. 1 juli 2003.

¹⁰ Zie de introductie

geven aan contacten met ouders. De Raad vindt dat dit meer zou mogen gebeuren en dat daarvoor dan meer tijd beschikbaar zou moeten komen dan de minimale bezoektijden die de Bij aangeeft. Het feit dat ouders soms voor hoge reiskosten staan vormt vanzelfsprekend een factor om rekening mee te houden.

Het reïntegratieprogramma Work-Wise wordt in de vorm van scholings- en trainingsprogramma (stp) op ruime schaal toegepast, maar de feitelijke deelname is in enkele inrichtingen onvoldoende. Overigens blijft het totaal aantal stp's achter bij de verwachtingen. Mede door een goede aansluiting op instanties buiten de inrichting worden soms goede resultaten behaald met arbeidstoeleiding en resocialisatie. Gebrek aan middelen vormt echter geregeld een struikelblok, terwijl daarnaast de verblijfsduur in sommige inrichtingen te kort is om initiatieven te kunnen ontplooiën. Er is onvoldoende inzicht in de effecten van de behandeling op de terreinen van opleiding, werk en sociale bindingen.

Interlandelijke adoptie

De Raad adviseert de minister van Justitie krachtens de Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie (Wobka) in individuele zaken.

Voor het adopteren van een kind uit het buitenland is beginseltoestemming van de minister van Justitie nodig. Tegen afwijzing daarvan kan bezwaar worden gemaakt. Als dat gebeurt, wint de minister advies van de Raad in. Dergelijke adviezen worden gegeven door een commissie, waarvan altijd een gedragskundige deel uitmaakt. De aspirant-adoptiefouders

worden in beginsel uitgenodigd om, als zij dat willen vergezeld van een raadsman, hun bezwaar mondeling toe te lichten. Ook een vertegenwoordiger van de minister wordt uitgenodigd om daarbij aanwezig te zijn. Soms raadpleegt de commissie daarnaast een externe deskundige.

Uitgebrachte adviezen

In 2004 zijn negen adviezen uitgebracht. In één daarvan was het verzoek om beginseltoestemming afkomstig van één persoon, in de overige zaken was het verzoek afkomstig van een echtpaar. In twee zaken heeft de adviescommissie gebruik gemaakt van één, respectievelijk twee onafhankelijke deskundige(n).

In drie van de negen zaken is de minister geadviseerd alsnog beginseltoestemming te geven; in de overige zes gevallen was het advies negatief. Zes zaken gingen over de vraag of de aspirant-adoptiefouders geschikt zouden zijn voor de verzorging en opvoeding van een buitenlands kind. In twee zaken, waarin één of beide aspirant-adoptiefouders de leeftijd van 42 jaar hadden bereikt, ging het om de vraag of sprake was van een zodanige bijzondere geschiktheid of bijzondere omstandigheden dat zij, met inachtneming van het "nee, tenzij"-uitgangspunt, niettemin beginseltoestemming zouden moeten krijgen. In één zaak tenslotte, waarin het een broertje van een al eerder geadopteerd buitenlands kind betrof en bovendien beide adoptiefouders reeds de leeftijd van 44 jaar hadden bereikt, luidde het advies dat de afwijzing van het verzoek strookte met de Wobka, maar uit humanitair oogpunt niet redelijk kon worden geacht.

HOOFDSTUK 3

Reclassering

Verandering vormt de afgelopen decennia een permanent gegeven voor de organisatie en de inhoud van het reclasseringswerk en in 2004 was dit niet anders. De gevolgen van de in het regeerakkoord afgesproken bezuinigingen en de mede daaruit voortvloeiende beleidsombuigingen bleken ingrijpend. Van cruciale betekenis is de ministeriële beleidslijn dat de reclassering nog slechts in actie komt na een daartoe strekkende opdracht vanuit de strafrechtelijke keten. Begeleiding op verzoek van de cliënt zelf behoort daarmee tot het verleden. Contact met gedetineerden is er nog slechts in het kader van op specifieke doelgroepen gerichte (trainings)programma's. Zoals in het hoofdstuk *Gevangeniswezen* al is vermeld, worden deze activiteiten nog slechts in beperkte mate aangeboden. Het wachten is op de landelijke invoering van het programma *Terugdringen Recidive*, dat in 2004 nog in een voorbereidende fase (enkele verspreide pilotprojecten) verkeerde. De praktische gevolgen van deze beleidsontwikkelingen, zoals de Raad die waarnam, komen aan de orde in de paragraaf conclusies uit het toezicht.

Advisering

reclasseringsbegeleiding tbs-gestelden

De terugkeer in de maatschappij van tbs-gestelden staat in de maatschappelijke belangstelling. Helaas gaat die belangstelling vooral uit naar de incidentele gevallen van ernstige recidive tijdens verlop. Het lijkt soms wel alsof een delict, gepleegd door een verlofganger, sterker aan de toezichthouder dan aan de dader zelf wordt toegerekend. Niet alleen om die reden koos de Raad voor 2003 en 2004 de reclasseringsbegeleiding van tbs-gestelden als toezichtthema. Ook de uitvoering van het rapport *Samen werken aan intensief reclasseringstoezicht: verbeteren van de uitvoering door strafrechtsketenpartners en partners in de zorg*¹¹ uit augustus 2001 was er inmiddels aan toe, tegen het licht te worden gehouden.

De Raad wijdde vijf bezoeken aan dit thema en sprak daarbij onder meer met vertegenwoordigers van

de rechterlijke macht, tbs-inrichtingen, forensische instellingen en forensische psychiatrische diensten. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen waren de volgende.

Advies over reclasseringsbegeleiding tbs-gestelden

Er zijn onvoldoende opnamemogelijkheden in forensisch-psychiatrische instellingen

De aanbeveling uit het rapport *Samen werken aan intensief reclasseringstoezicht* om te voorzien in voldoende (crisis)plaatsen is niet gerealiseerd. Om een opname te realiseren wordt soms een tbs-met-voorwaarden omgezet in tbs-met-dwangverpleging.

Financier motiveringsinspanningen, ook als ze geen resultaat hebben

Het is hard nodig dat de reclassering zich intensief inspant om moeilijk te motiveren cliënten met een hoog recidiverisico tot deelname aan een behandeling te brengen. De Raad vindt dat de reclassering voor die inspanningen betaald moet worden om te voorkomen dat ze er wegens het grote afbreukrisico niet meer aan begint.

Sociaal-psychiatrisch reclasseringswerkers competent

De rechterlijke macht toont zich tevreden over de kwaliteit van de rapportages, vooral van de taakspecialisten voor het sociaal-psychiatrische werk.

De aansluiting woonverlof/proefverlof verdient aandacht

Tbs-klinieken overleggen doorgaans met de reclassering over toekenning van woonverlof, dat aan proefverlof of voorwaardelijke beëindiging voorafgaat. Waar dat niet gebeurt, is het voor de reclassering lastig om een cliënt die reeds vergaande vrijheden geniet bij het ingaan van het proefverlof alsnog strikte voorwaarden op te leggen.

11 ministerie van Justitie, directie Preventie, jeugd en sanctiebeleid, voorzitter werkgroep O. de Lange

Samenwerking klinieken en reclassering loopt naar behoren

De samenwerking tussen de reclassering en de forensisch psychiatrische instellingen, doorgaans gecoördineerd door de contactfunctionaris van de reclassering, verloopt in de onderzochte situaties goed.

Overleg OM/reclassering en ingrijpen bij incidenten

Het protocol voor de samenwerking tussen de reclassering en het openbaar ministerie is nog niet overal geïmplementeerd. Structureel overleg is er niet altijd en dat leidt ertoe dat officieren van justitie en reclasserders onvoldoende inzicht hebben in elkaars mogelijkheden en verantwoordelijkheden. Ook is de procedure bij niet nakomen van afspraken door de onder toezicht gestelde soms onvoldoende duidelijk. Maar opvallende knelpunten kwam de Raad niet tegen: de betrokken functionarissen weten elkaar als het moet ook zonder protocol wel te vinden.

Conclusies uit het toezicht op de reclassering

In 2004 vonden zes bezoeken plaats aan de reclasseringsinstellingen, waarvan er vier waren gewijd aan het thema taakstraffen. De conclusies in de rapportages laten het volgende beeld zien.

Rechtspositie

De (interne) rechtspositie lijkt voor de reclasseringscliënt minder betekenis te hebben dan voor ingesloten in een justitiële inrichting. Dat is begrijpelijk als wordt bedacht dat de reclasseringscliënt als “vrij burger” niet te maken heeft met regels en voorschriften die zijn dagelijks leven tot in details vormgeven. Bovendien is de cliënt in behoorlijke mate medeverantwoordelijk voor inhoud en resultaat van het contact en kan hij zich er eenvoudigweg aan onttrekken als het meer van hem eist dan hij kan of wil opbrengen. Eventuele verschillen in zienswijze in het contact met de reclasseringswerker vormen eerder onderwerp van “onderhandeling” dan bronnen van conflict.

Daar staat tegenover dat reclasseringsactiviteiten in toenemende mate plaatsvinden in een gedwongen kader. In de tenuitvoerlegging van taakstraffen en penitentiaire programma's staan de verplichtingen van de veroordeelde of "deelnemer" centraal. De mogelijke consequenties van het niet nakomen ervan zijn, enige speelruimte voor de toezichthouder daargelaten, duidelijk vastgelegd. Nu ook het reguliere contact steeds meer zijn basis vindt in het door de rechter opgelegde reclasseringstoezicht, ontvalt ook daaraan het vrijblijvende karakter. Deze ontwikkeling brengt mee dat regels en afspraken zwaarder gaan wegen en dat naleving van protocollen meer aandacht moet krijgen. In dat licht valt op dat cliënten vaak niet actief worden geïnformeerd over hun beklagmogelijkheden. De Raad vindt dat de reclassering zich hierbij niet moeten laten leiden door het feit dat cliënten hier niet zelf naar informeren. Inzage vooraf in uit te brengen rapporten schiet er wegens tijdgebrek wel eens bij in. Gelet op de ingrijpende beslissingen die op basis van de reclasseringsinformatie kunnen worden genomen, mag van de reclassering de nodige inspanning worden verwacht om betrokkene hierover tevoren te informeren.

Bejegening

Reclasseringscliënten hechten aan een goed persoonlijk contact met "hun" reclasseringswerker. Als het klikt, spant de cliënt zich in om dat contact inhoud te geven en samen de (delict)gerelateerde problemen op te lossen. Dat is van groot belang, want in het reclasseringscontact, waar gedragsverandering en maatschappelijke reïntegratie de doelen vormen, moet de inzet van twee kanten komen. Terwijl de reclassering als organisatie is verzakelijkt, staat in de uitvoering het persoonlijk contact nog altijd centraal. De Raad heeft kunnen constateren dat de reclasseringswerker nog steeds een luisterend oor biedt en bereid is meer voor zijn cliënt te doen dan de protocollen voorschrijven, als hij dat nodig acht. De cliënten waarderen dat en zij blijken doorgaans tevreden te zijn over de inhoud van het contact. Voorzover zij klachten uitten, betrof dat ook niet het optreden van de reclasseringswerker, maar het beleid en dan met name daar waar de reclassering "nee moest verkopen". Bijvoorbeeld dat aan ontkennende verdachten geen hulpaanbod wordt gedaan.

Maatschappelijke reïntegratie/resocialisatie

In verschillende inrichtingen levert de reclassering, naast adviesrapportage onder meer resocialisatiegerichte training aan gedetineerden. Het aanbod verschilt nogal per inrichting en daarom kreeg de Raad geen eenduidig beeld van het "nieuwe" functioneren

van de reclassering in de penitentiaire inrichtingen. Er is vaak onbekendheid bij de inrichtingsmedewerkers over de wijze waarop de reclassering voor de gedetineerden werkt en kan werken. Het negatieve beeld dat de reclassering uit de inrichting is verdwenen en daarvoor niets in de plaats zou zijn gekomen overheerst, terwijl het vaak niet overeenstemt met de werkelijkheid.

Reclasseringsactiviteiten vinden plaats op een justitiële titel, wat wil zeggen dat iemand reclasseringscliënt kan zijn voorzover en zolang er een justitieel traject loopt. Dit brengt mee dat reclasseringscontact na detentie -voorzover dat al bestond- wordt beëindigd. Dat zal voor veel mensen een verrassing zijn, aangezien men zou verwachten dat na de invrijheidstelling het reclasseringscontact juist (opnieuw) wordt opgepakt. Tot voor kort was dat inderdaad het geval. De taak "trajectbegeleiding" is echter geschrapt. De reclassering kan alleen zelf de nazorg ter hand nemen als de detentie wordt gevolgd door een periode waarin de ex-gedetineerden onder haar toezicht is gesteld. In de toekomst kan dat (weer) op basis van de voorwaardelijke invrijheidstelling zijn, maar momenteel bestaat alleen de voorwaardelijke veroordeling als rechtsgrond. Voor hulp op vrijwillige basis is de ex-gedetineerde aangewezen op gemeenten en niet-justitiegebonden organisaties. In de laatste fase van de detentie moeten de afspraken daartoe worden gemaakt. Gedetineerden die via een penitentiair programma uitstromen krijgen daarvoor wel gelegenheid, maar zij vormen een minderheid. Bij veel kortgestraften en zeker degenen die met *incidenteel versneld ontslag* gaan, wordt tijdens de detentie niet of nauwelijks enige maatschappelijke opvang geregeld. De organisaties die de vrijwillige maatschappelijke opvang moeten gaan bieden, zijn daarop nog onvoldoende berekend en toegerust. De Raad constateert dat de reclassering waar mogelijk probeert het gat te dichten maar dat de mogelijkheden daartoe afnemen en vindt dat een ernstig punt van zorg. Ontbreken van maatschappelijke reïntegratie ondergraaft het streven om de recidive terug te brengen. Het is dringend nodig dat, zolang het werken volgens de methodiek van *Terugdringen Recidive*, al dan niet in het kader van voorwaardelijke invrijheidstelling, nog niet algemeen is ingevoerd, de reclassering een basis voor het uitvoeren van reïntegratieactiviteiten behoudt.

HOOFDSTUK 4

Terbeschikkingstelling

In vergelijking met het gevangeniswezen, de jeugdbescherming en de reclassering bestaan er voor het veld van de terbeschikkingstelling op dit moment minder ingrijpende plannen voor verandering of bezuiniging. Ministerie en klinieken werken verder aan het enkele jaren geleden ingezette traject van kwaliteitsverbetering.

Advisering

Strafrechtelijke opvang verslaafden¹²

De strafrechtelijke opvang verslaafden (sov) is opgegaan in de nieuwe maatregel van plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (isd). In 2004 belichtte de Raad in een advies de praktische uitvoering van de sov. De inhoud van dit advies wordt hier kort aangegeven, omdat het al was opgenomen in het voorgaande jaarverslag.

Advies over de strafrechtelijke opvang verslaafden¹²

Selectie en instroom

De sov is niet bestemd en blijkt ook niet geëquipeerd voor opname van psychisch gestoorden. Het groepsgeoriënteerde programma heeft hun onvoldoende te bieden. De Raad beveelt aan onderzoek te doen naar de ziektebeelden die zich bij de "niet-kunners" en hen niet langer in een sov-inrichting te huisvesten maar in andere inrichtingen van het gevangeniswezen opdat zij waar mogelijk kunnen profiteren van op hun problematiek gerichte opvangmogelijkheden.

Bejegening en behandeling

De sov-behandelprogramma's verkeren nog in de opbouwfase. De inhoud van het programma moet al werkende worden ontwikkeld. Het toeleiden van de deelnemers naar een niveau waarop zij meer verantwoordelijkheid aankunnen blijft een moeizaam proces. In een van de inrichtingen geven de hoge terugval in drugs-, medicijn- en alcoholge-

bruik en de veel voorkomende terugval en terugplaatsing in de tweede fase aanleiding tot ernstige bezorgdheid.

Maatschappelijke reïntegratie

De programma's die inhoud moeten geven aan de maatschappelijke integratie ondervinden praktische en organisatorische problemen. Ernstiger is echter het gebrek aan trajectbegeleiders dat al vanaf de start een knelpunt is geweest. Het regelen van praktische zaken als werk, uitkering en woning levert problemen op en blijkt voor personen met bijzondere persoonlijke en sociale problematiek bijna ondoenlijk. Ook bestaan zorgen over de invulling en financiering van de nazorg na afloop van de sov-maatregel. Voor sov-veroordeelden die niet aan het programma wensen deel te nemen, is bij het beëindigen van de sov na twee jaar niets geregeld op het gebied van huisvesting of werk.

¹² De maatregel sov staat geheel los van de terbeschikkingstelling. Dit advies is op deze plaats opgenomen omdat vooral de selectie tbs van de Raad zich met het onderwerp sov bezighoudt.

Longstay

De Raad gaf een vervolg op zijn advies over het longstaybeleid uit 1996, op basis van recente toezichtbevindingen en naar aanleiding van de evaluatie door het WODC van de longstayafdeling van de tbs-kliniek Veldzicht in 2003. De Raad gaat in op de definitie van de longstaypatiënt, op enkele uitvoeringsvraagstukken en op de rechtsbescherming. De belangrijkste aanbevelingen:

Advies longstay in de tbs

Weeg de (on)behandelbaarheid steeds opnieuw

(On)behandelbaarheid is een relatief begrip. Stoornissen die vroeger niet behandelbaar waren, zijn dat nu wel. En het is per individuele patiënt een veranderlijk gegeven. Dat stelt bijzondere eisen aan het hanteren van dit criterium bij de plaatsing op de longstayafdeling en de voortzetting daarvan.

Zes jaar behandelen is zes jaar behandelen

De termijn van zes jaar, die geldt voor het starten van de longstayselectie, moet pas gaan lopen op het moment dat de tbs-behandeling daadwerkelijk begint. De passantijd in het huis van bewaring moet dus niet meetellen.

Geef de indicatiestelling een wetenschappelijke basis

Zowel voor het kunnen aantonen en voorspellen van vóórturende delictgevaarlijkheid als voor de daarvoor te hanteren indicatiecriteria is een wetenschappelijke basis nodig. Het Expertisecentrum Forensische Psychiatrie kan een rol spelen bij het ontwikkelen hiervan. De Landelijke Adviescommissie Plaatsing staat bij de indicatiestelling voor de vraag waarom de behandeling tot dan toe niet succesvol is geweest. Een checklist kan de objectiveerbaarheid van de procedure vergemakkelijken.

Verbeter de rechtsbescherming bij voortzetting van het longstayverblijf

Voortzetting van de longstayplaatsing wordt niet door de rechter maar door de kliniek zelf bepaald. De Raad pleit voor een driejaarlijkse toetsing door een externe, onafhankelijke toetsingscommissie, die de patiënt zelf hoort. Tegen de beslissing tot voortzetting van de longstayplaatsing zou beroep moeten openstaan.

Differentieer de longstayvoorzieningen

Longstaypatiënten verschillen in de mate waarin hun verblijf zorg en beveiliging vergt en daarom is een differentiatie van longstayvoorzieningen aan te bevelen.

Bepaal of longstay nog wel behandeling is

De longstaypraktijk zou op gespannen voet staan met artikel 37c Wetboek van Strafrecht, als het longstayregime niet zou zijn te kenschetsen als een behandeling zoals in dat wetsartikel wordt bedoeld. De Raad stelt de minister voor zich op die vraag te beraden.

Conclusies uit het toezicht op de tbs

Er werden in 2004 zes klinieken bezocht. Naar aanleiding van de rapportages zijn de volgende conclusies te trekken.

Rechtspositie

De Raad acht de rechtspositie van de patiënten in het algemeen en de rechtsbescherming in het bijzonder vrijwel overal voldoende gewaarborgd. In één inrichting riepen de beklagprocedure en de informatievoorziening aan cliënten over hun rechtspositie twijfel op. De Raad vindt dat het primaat van de behandeling geen beletsel mag zijn voor een onbemmerde rechtsgang.

De patiëntenraad krijgt doorgaans voldoende gelegenheid om patiëntenbelangen met de directie te bespreken, maar de bezetting van deze raad is niet altijd optimaal. Het is belangrijk dat er geen drempel voor deelname bestaat, zoals de vrees dat die negatieve repercussies zou hebben. Ook is de directie niet altijd even vlot met het ondernemen van actie naar aanleiding van klachten.

De zeer ruime delegatie van de directiebevoegdheid tot het nemen van beperkende maatregelen in een van de klinieken verdraagt zich slecht met de bedoeling van de Bvt. De Raad deed de aanbeveling deze situatie te herzien. In een andere inrichting wordt over de toepassing van dwangmedicatie besloten volgens de ggz-procedure. De Raad vond een verantwoorde toepassing voldoende gewaarborgd.

Commissie van toezicht, beklagcommissie en maandcommissaris zijn bekend bij de patiënten en onderhouden een goede relatie met de directie. Bij

één inrichting is er geen commissie van toezicht maar alleen een klachtencommissie. De Raad vindt dat een magere invulling.

Bejegening, behandeling

Over het geheel genomen is de bejegening als goed te kwalificeren. Het contact tussen personeel en patiënten wordt gekenmerkt door een respectvolle verstandhouding en openheid. Niettemin doet personeelskrapte soms afbreuk aan de frequentie en de intensiviteit, terwijl ook behandelaspecten als het bespreken van behandelplannen en de voortgang van verloopprocedures in gevaar komen. In één inrichting kreeg de Raad de indruk dat het personeel patiënten wat al te snel naar de beklagprocedure verwijst. Cultuurverschillen worden, een enkele gunstige uitzondering daargelaten, weinig onderkend en krijgen daardoor onvoldoende een plaats in bejegening en behandeling.

De kracht van de tbs ligt in de kwaliteit van de behandeling. De toetsing op dit punt vormt in de eerste plaats een taak voor de Inspectie voor de Gezondheidszorg. De Raad kreeg een positief beeld van de ontwikkeling van behandelprogramma's en de randvoorwaarden daarvoor, zoals personeelsopbouw, draagvlak voor het gekozen beleid, betrokkenheid bij de doelgroep en enthousiasme onder de medewerkers. De leefgroep en het groepsproces staan centraal in het behandelmilieu. Openheid onder personeel en patiënten over achtergronden van patiënten, het gepleegde delict en de behande-

ling worden verschillend ingevuld. Waar deze openheid bestaat, wordt die als een positieve factor in de behandeling ervaren.

Wachttijden voor therapieën vormen (nog) slechts bij uitzondering een knelpunt. In één inrichting bleek het behandelaanbod nog onvoldoende gericht op verslavingsproblematiek.

De toegankelijkheid van de medische dienst is doorgaans naar behoren geregeld.

Het rookverbod in gemeenschappelijke ruimtes blijkt soms negatieve gevolgen te hebben: patiënten blijven op hun kamer om te kunnen roken, waardoor de gelegenheid voor spontaan contact met medepatiënten en personeel vermindert.

De locatie van Flevo Future in Utrecht, het voormalige Meijersinstituut, ontwikkelt zich van selectie-instituut naar behandelinrichting. Deze omslag moet worden gemaakt terwijl de organisatie zich voorbereidt op verhuizing en tevens moet bezuinigen. De Raad heeft waardering voor de wijze waarop de kliniek zich van deze zware taak kwijt, hetgeen niet afdoet aan de ernstige problemen waarmee de organisatie in dit transformatieproces te maken heeft.

Maatschappelijke reïntegratie

De inrichtingen investeren ruim en tijdig in de maatschappelijke reïntegratie. Door middel van eigen transmurale voorzieningen weet men, mede door het ook op langere termijn tonen van verantwoordelijkheid voor uitgeplaatste patiënten, goede resultaten te behalen. Maar de maatschappelijke omstandigheden blijken ongunstig. Illustratief is een passage uit een van de toezichtrapporages:

Reïntegratie wordt bemoeilijkt doordat de maatschappelijke eisen aan ex-patiënten steeds hoger worden en de mogelijkheden voor het vinden van werk op dit moment erg klein zijn. Deze omstandigheden leiden tot verlenging van de opname-duur. Niettemin blijkt de bereidheid van instanties en bedrijven tot het opnemen van ex-patiënten vaak boven verwachting groot. De bereidheid van de kliniek om blijvend verantwoordelijkheid te dragen voor uitgeplaatste patiënten draagt hieraan bij.

Er wordt werk gemaakt van externe samenwerking en het contact met de reclassering verloopt doorgaans naar behoren. De tijd die de reclassering in trajectbegeleiding kan investeren blijkt echter onvoldoende. De moeizame uitstroom naar de ggz en andere extramuraal voorzieningen vormt een belangrijk knelpunt. De Raad uitte grote waardering voor het initiatief van één inrichting om de eigen specifieke kennis en expertise actief over te dragen

aan andere zorginstellingen die (nog) geen/weinig affiniteit hebben met de doelgroep van tbs-gestelden.

Met ongewenste vreemdelingen die ter beschikking zijn gesteld kan de behandeling niet (door middel van verlof) buiten de inrichting worden voortgezet en afgerond. Dit maakt de resocialisatiedoelstelling illusoir en legt ook extra druk op de capaciteit. De Raad besloot deze problematiek nader in kaart te brengen om de minister van Justitie daarover op eigen initiatief te kunnen adviseren. Dit advies is in 2005 uitgegaan. De minister onderkent deze problematiek overigens al langer en informeerde de Tweede Kamer in het najaar van 2004 omtrent nieuwe beleidsvoornemens¹³.

Aselecte toewijzing

Tbs-gestelden worden, enkele wettelijke uitzonderingen (extreem beheers- of vluchtgevaarlijke en zwakbegaafde patiënten) daargelaten, zonder voorafgaande selectie aan de inrichtingen toegewezen. De klinieken zouden dus met alle voorkomende problematiek geconfronteerd moeten worden. Bij onze bezoeken werden wij er echter geregeld op gewezen dat de plaatsing van patiënten informeel toch wordt

afgestemd op het bestaande behandel aanbod van de klinieken. Ook ruilen inrichtingen onderling patiënten. Dit leidt ertoe dat er (nog steeds) typische verschillen in populatie per inrichting bestaan.

Preklinische interventie, wachtlijst, passanten

Door middel van preklinische interventie kunnen tbs-passanten in de huizen van bewaring zich voorbereiden op de opname en behandeling in een tbs-inrichting. Daarmee wordt beoogd behandeltijd te winnen. Alle inrichtingen hebben hierover inmiddels met een of meer huizen van bewaring afspraken gemaakt. Vrijwel nergens echter nog loopt deze activiteit qua aantallen en/of invulling naar de verwachtingen. Het karakter van de preklinische interventie houdt met name diagnostiek en kennismaking in. De uitvoering wordt bemoeilijkt door praktische problemen zoals tekort aan personeel, lange reistijden, logistieke problemen en het gebrek aan passende voorzieningen in de huizen van bewaring. Vaak bevinden de aan een bepaalde kliniek toegewezen tbs-passanten zich verspreid over het land en voorzover de kliniek eraan toekomt met hen allen contact te leggen, is het bieden van preklinische interventie toch slechts geconcentreerd op een of twee locaties.

¹³ Tweede Kamer 2004-2005, 5308248 nr. 04/DJI

HOOFDSTUK 5

Rechtspraak

Coördinatie rechtspraak

Ook in dit verslagjaar is de eenheid in de rechtspraak bevorderd door middel van vier instrumenten, te weten de vergaderingen van de rechtspraakkamer, de jurisprudentiedatabank, het uitgeven van een jurisprudentiebulletin en het organiseren van bijeenkomsten met de lokale beklagcommissies.

Rechtspraakkamer

Deze kamer coördineert (het beleid in) de rechtspraak en de werkzaamheden van de verschillende beroepscommissies uit de Raad. Alle voorzitters van de beroepscommissies maken deel uit van de rechtspraakkamer. In beginsel komt de rechtspraakkamer twee maal per jaar bijeen, hetgeen in 2004 ook feitelijk het geval was.

Jurisprudentiedatabank

Vanaf 1 januari 2003 is de jurisprudentiedatabank voor iedereen bevroegbaar via de website van de Raad (www.rsj.nl). Van de uitspraken van vóór 1 januari 2002 zijn alleen de belangrijkste ingevoerd; van de uitspraken ná 1 januari 2002 alle juridisch relevante uitspraken. In de praktijk van alle dag blijkt de databank een belangrijke rol te vervullen.

Jurisprudentiebulletin

In 2004 zijn negen jurisprudentiebulletins uitgegeven. Deze bulletins bevatten de belangrijkste uitspraken van de beroepscommissies; de bulletins zijn (ook) digitaal beschikbaar op de website van de Raad.

Bijeenkomsten met beklagcommissies

Op 8 en 15 juni 2004 hebben bijeenkomsten plaatsgevonden met de beklagcommissies van jeugdinrichtingen. De eerste bijeenkomst betrof met name opvanginrichtingen en de tweede behandelinrichtingen. Tijdens deze bijeenkomsten zijn, los van concrete beklagzaken, de meest uiteenlopende onderwerpen op het terrein van het beklag- en beroepsrecht aan de orde geweest en is er gelegenheid geweest om van gedachten te wisselen over mogelijk aanwezige knelpunten. Zo is onder meer gesproken over

disciplinaire straffen, (orde)maatregelen, vormvoorschriften, de beklagprocedure, tegemoetkoming, verlof en medische klachten. Op beide bijeenkomsten hebben de deelnemers in alle openheid met elkaar gediscussieerd. Diverse verschillen in aanpak kwamen daarbij naar voren, al dan niet gerelateerd aan de opstelling van de directeur van de betreffende inrichting. Hoewel de beginselenwet op het jeugdterrein ten tijde van de bijeenkomsten al weer bijna drie jaar geleden in werking was getreden, blijken de inrichtingen de daarin voor hen neergelegde voorschriften nog maar beperkt na te leven. De duidelijkheid die de beroepscommissie op dit soort punten geeft, wordt door de deelnemers aan de bijeenkomsten op prijs gesteld.

In 2005 zal de aftrap worden gegeven voor een nieuwe reeks bijeenkomsten voor beklagcommissies op het terrein van het gevangeniswezen. Deze bijeenkomsten staan gepland voor medio 2006.

Rechtspraak in cijfers

Aantal zaken

Nadat het aantal zaken in 2003 met 9,6% was gestegen ten opzichte van het aantal zaken in 2002, is in 2004 opnieuw sprake geweest van een toename, en wel met 10%. De toename van het aantal zaken is op alle terreinen terug te vinden met uitzondering van de jeugd.

Gedetailleerde cijfers staan in bijlage 3.

terrein	2004	2003	2002	2001
gevangeniswezen	2115	2008	1897	1621
tbs	341	236	254	225
jeugd (incl. adoptie)	46	96	69	12
overige zaken	676	548	481	482
totaal	3178	2888	2701	2340

Doorlooptijden

Algemeen

De intern afgesproken globale streefnorm is schriftelijke zaken binnen drie maanden en zittingszaken binnen vier maanden af te doen.

Gevangeniswezen

Op het terrein van het gevangeniswezen zijn de doorlooptijden, afgezet tegen de in 2003 gerealiseerde doorlooptijden, bekort. Waar de afdoeningstermijn in 2003 lag tussen de twee en vijf maanden, ligt de afdoeningstermijn in 2004 in verreweg de meeste zaken tussen de twee en vier maanden.

Het terrein van het gevangeniswezen kent de volgende deelterreinen: beklagzaken, plaatsing/overplaatsingszaken, verlofzaken en medische zaken. Bij de beklagzaken zijn de zittingszaken in 92% van de gevallen binnen de streefnorm van vier maanden afgedaan. Van de schriftelijke beklagzaken is 68% binnen de streefnorm van drie maanden afgedaan (en 85% binnen vier maanden). Op de deelterreinen van plaatsing/overplaatsing en verlof liggen de afdoeningspercentages binnen de streefnorm – overigens conform de gemaakte prioriteitstelling – nog hoger en wel op respectievelijk 95 en 100%. Van de verlofzaken, waarin gelet op de aard van de procedure ook een spoedige beslissing wordt verlangd, is 76% binnen vier weken afgedaan en de resterende zaken binnen vier tot acht weken.

Alleen de medische zaken blijven qua doorlooptijd achter bij de andere deelterreinen. In slechts 32% van de gevallen zijn de zaken binnen de streefnorm afgedaan, wat samenhangt met een relatief lage zittingsfrequentie en met het beperkte aantal artsen dat lid is van de Raad. Inmiddels zijn concrete maatregelen getroffen die ertoe moeten leiden dat de cijfers er in 2005 gunstiger uit zullen zien.

Tbs

Ook op het tbs-terrein zijn de doorlooptijden, afgezet tegen het vorige verslagjaar, bekort. Van de zittingszaken is 70% binnen de streefnorm van vier maanden afgedaan. De resterende zittingszaken zijn vrijwel allemaal binnen vier tot vijf maanden afgedaan. Vorig jaar werd van de schriftelijke zaken slechts 18% binnen de streefnorm van drie maanden afgedaan. De reactietermijn van de DJI speelde in dit verband een belangrijke rol. In 2004 is in 49% binnen de streefnorm van drie maanden beslist en in 91% binnen vier maanden.

Jeugd

Op het jeugdterrein is het aantal zaken relatief gering. Gemeld kan worden dat 82% van de zaken binnen vier maanden is afgedaan, terwijl dat in 2003 in 63% van de gevallen lukte.

Zittingen

Een belangrijk deel van de beroepen wordt op zitting behandeld. In het verslagjaar waren dat er in totaal 67. Uitgesplitst naar terrein levert dat het onderstaande beeld op.

terrein	aantal
gevangeniswezen	39 (waarvan 33 beklag en 6 medisch)
tbs	12
jeugd	9
adoptie	6

Overige Zaken

Hieronder worden alle brieven verstaan die bij het secretariaat binnenkomen die een individueel (juridisch) probleem aansnijden, maar niet als een beroepschrift of schorsingsverzoek in behandeling kunnen worden genomen. Er wordt onderscheiden naar 4 typen “overige zaken”:

a) doorzending beklagcommissie, b) doorzending selectiefunctionaris, c) doorzending medisch adviseur en d) overig.

Doorzending beklagcommissie

In deze situatie wendde de gedetineerde zich tot de Raad, terwijl hij zijn klacht eerst bij de beklagcommissie had moeten neerleggen. De brieven zijn ter verdere behandeling doorgestuurd naar de beklagcommissie en de betreffende gedetineerden zijn hierover geïnformeerd.

Doorzending selectiefunctionaris

In deze situatie wendde de gedetineerde zich tot de Raad, terwijl hij eerst bezwaar had moeten maken bij de selectiefunctionaris. De brieven zijn ter verdere behandeling doorgestuurd naar de selectiefunctionaris en de betreffende gedetineerden zijn hierover geïnformeerd.

Doorzending medisch adviseur

In deze situatie wendde de gedetineerde zich tot de Raad, terwijl hij zijn klacht eerst ter bemiddeling aan de medisch adviseur bij het ministerie van Justitie had moeten voorleggen. De brieven zijn ter bemiddeling doorgestuurd naar de medisch adviseur en de betreffende gedetineerden zijn hierover geïnformeerd.

Overig

Naast de drie hoofdcategorieën bestaat er nog een restcategorie. Deze categorie betreft zaken waarin rijp en groen door elkaar zit. Soms gaat het om een aan de Raad gericht gratieverzoek, een verzoek om opheffing van de voorlopige hechtenis, etc. In deze gevallen zijn de brieven zo mogelijk doorgestuurd naar de wel bevoegde instantie of is de briefschrijver geïnformeerd over de stappen die hij zelf kan ondernemen.

Onderstaande tabel laat zien hoeveel zaken in de genoemde categorieën in 2004 zijn afgedaan, afgezet tegen de aantallen in 2003.

categorie	2004	2003
doorzending beklagcommissie	228	149
doorzending selectiefunctaris	98	97
doorzending medisch adviseur	110	117
overig	236	230

In de eerste drie categorieën is 82% van de brieven binnen twee weken naar de juiste instantie doorgestuurd. In de vierde categorie, de categorie overig, is de briefschrijver in 81% van de gevallen binnen drie weken geïnformeerd.

Uitspraken

De rechtspraak van de RSJ bestrijkt verschillende deelterreinen. Hieronder is een selectie van belangrijke uitspraken zeer kort opgenomen. Op deze wijze valt een globaal beeld te geven van het soort vragen waarvoor in de rechtspraak een antwoord moet worden gezocht. De korte samenvatting brengt het gevaar van misverstanden mee. Daarom wordt hier voor de volledige uitspraken uitdrukkelijk verwezen naar www.rsj.nl. Daar is de rechtspraak via verschillende ingangen (onder meer trefwoorden) te benaderen. Van elke uitspraak is hieronder zowel de datum gegeven als het nummer. De letters achter het nummer verwijzen naar de diverse deelterreinen¹⁴.

Afdelingsarrest

Het houden van een groepsgesprek kan niet worden aangemerkt als naleving van de hoorplicht. Afdelingsarrest van alle op afdeling verblijvende verpleegden wegens positieve uitslag van enkele verpleegden bij urinecontrole tot moment van duidelijkheid omtrent invoer en verspreiding van drugs is materieel niet in strijd met wet, noch onredelijk/onbillijk. Beroep formeel gegrond en materieel ongegrond (15-06-2004, 04/0582/TA).

Dagprogramma

In beginsel dient terstond uitvoering te worden gegeven aan een uitspraak van de beroepscommissie. In casu uitspraak van 30 juni 2004 en invoering nieuw dagprogramma op 4 oktober 2004. Directeur is niettemin niet tekortgeschoten; na uitspraak vond overleg plaats met de gedetineerdencommissie; deze berichtte, na raadpleging van de achterban, dat de meerderheid van de gedetineerden niet terstond een nieuw dagprogramma wilde maar dat dit op zorgvuldiger wijze vorm zou worden geven. Directeur heeft nimmer de intentie gehad zich niet

aan de uitspraak van de beroepscommissie te houden (22-12-2004, 04/2413/GA e.v.).

Disciplinaire straffen

Oplegging disciplinaire straf in verband met gedragingen van klager in de rechtszaal niet in strijd met de wet of onredelijk of onbillijk. Aan formele vereisten is (uiteindelijk) voldaan. Beroep klager ongegrond (19-04-2004, 04/0130/GA).

Disciplinaire straf na aantreffen verboden voorwerpen op meermanscel is, gelet op gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de celinventaris en overige spullen op cel, niet onredelijk of onbillijk. Beroep directeur gegrond, beklag alsnog ongegrond (25-06-2004, 04/1007/GA).

Dwangmedicatie

In geval van veertiendagelijks depotmedicatie onder dwang dient telkenmale een (nieuwe) beslissing ex artikel 26 Bvt genomen te worden conform de wettelijke vereisten. Schorsingsverzoek terzake van reeds toegepaste dwangmedicatie afgewezen. Niet gebleken van een beslissing voor een volgende depotmedicatie, zodat het schorsingsverzoek niet-ontvankelijk is (06-01-2004, 03/2977/STA).

E.b.i.

De e.b.i.-huisregels maken uitzondering mogelijk op verplichting mondeling en schriftelijk te communiceren in de meest gangbare Europese talen. Klager daarom ontvankelijk. Beslissing om klager niet toe te staan in het Koerdisch te communiceren is in dit geval niet onredelijk of onbillijk. Beroep op artikel 8 EVRM slaagt niet (29-01-2004, 03/0702/GA e.a).

Huisregels

Noch uit de tekst van de wet noch uit de Memorie van Toelichting bij artikel 56 Pbw valt af te leiden dat er voor de directeur een verplichting zou bestaan om de huisregels van de inrichting volledig in (onder meer) de Spaanse taal te vertalen (29-04-2004, 04/0224/GA).

Inzage stukken/dossier

Conceptrapportages opgemaakt tijdens observatie in Pieter Baan Centrum ten behoeve van de strafzaak zijn aan te merken als persoonlijke werkaantekeningen van deskundige, die niet in het dossier hoeven te worden opgenomen en niet onder het inzage-recht vallen. Weigering directeur om brieven van klager met conceptrapportage aan raadsman te versturen, is in dit geval niet onredelijk of onbillijk (26-10-2004, 04/1667/GA en 04/1856/GA).

¹⁴ Verklaring letters achter het nummer. GA: beklagzaken gevangeniswezen, GB: plaatsing/overplaatsingszaken gevangeniswezen, GV: verlofzaken gevangeniswezen, GM: medische zaken gevangeniswezen, SGA: schorsingszaken op GA-terrein, TA: beklagzaken tbs, TP: passantenzaken tbs, TV: verlofzaken tbs, JA: beklagzaken jeugd en JB: plaatsing/overplaatsingszaken jeugd.

Medisch

Klacht over toezenden stukken uit medisch dossier van gedetineerde door inrichtingsarts aan Medisch Tuchtcollege valt onder begrip medisch handelen van art. 28 Pm. Beroepscommissie sluit zich aan bij jurisprudentie van voormeld college dat zodanig toezenden door arts in belang van zijn verdediging is toegestaan. Beroep klager ongegrond (01-03-2004, 03/2222/GM).

Onaanvaardbaar uitstel verstrekking medicatie tegen epilepsie wegens niet tijdige levering door vaste apotheek. Betreft in het algemeen in apotheken aanwezig geneesmiddel. Niet gebleken is dat medische dienst heeft gepoogd het middel van andere apotheken te betrekken. Handelen medische dienst onzorgvuldig. Beroep klager gegrond (19-07-2004, 04/0907/GM).

Het is onjuist dat zelfzorgmiddelen slechts via de inrichtingswinkel verkrijgbaar zijn. Deze middelen dienen, al dan niet door tussenkomst van de medische dienst, geleverd te worden op of omstreeks de dag waarop de gedetineerde klachten heeft waarvoor gebruik van het zelfzorgmiddel is geïndiceerd. In casu heeft de medische dienst geen

navraag gedaan in het penitentiair ziekenhuis naar het beweerdelijk voorschrift van vaseline in zalfvorm en niet voldaan aan klagers redelijk verzoek tot verstrekking ervan. Beroep klager gegrond (27-09-2004, 04/1075/GM).

Meerpersoonscel

Klacht inzake onvrijwillige plaatsing meerpersoonscel terecht gegrond verklaard. Beklagcommissie had directeur opdracht moeten geven nieuwe beslissing te nemen. Beroep ontvankelijk, beklag gegrond en opdracht directeur nieuwe beslissing (30-06-2004, 04/0744/GA).

Niet willen meewerken aan plaatsing in meerpersoonscel in een h.v.b. vormt onvoldoende grond voor plaatsing in afzondering. Beroep klager gegrond (30-09-2004, 04/1738/GA).

In een regime van algehele gemeenschap kunnen meerdere gedetineerden op een cel worden geplaatst. Van vrijwilligheid van de zijde van de gedetineerde hoeft hierbij geen sprake te zijn. Indien er een contra-indicatie ontstaat, begint een nieuwe beklagtermijn te lopen. Beroep directeur deels ongegrond (ontvankelijk beklag), deels gegrond (bklag

alsnog ongegrond) (19-10-2004, 04/1397/GA). Bij een voorgenomen plaatsing in een meerpersoonscel, kan een beroep worden gedaan op het bestaan van contra-indicaties. Deze contra-indicatie moeten klager zelf betreffen. De omstandigheid dat er bij een (toekomstige) celgenoot (beweerdelijk) sprake is van zodanige contra-indicaties, is geen reden om klagers plaatsing in een meerpersoonscel onredelijk of onbillijk te achten (16-12-2004, 04/2401/GA).

Misbruik beklagrecht

Naar oordeel beroepscommissie misbruikt klager het beklagrecht door indienen van vele ongefundeerde klachten vanuit verzet tegen behandeling, confrontatie met zichzelf en zijn maatschappelijk onaanvaardbaar gedrag. Thans nog wel inhoudelijke beoordeling klachten. Beroepscommissie wijst beklagcommissie op mogelijkheid van niet-ontvankelijkverklaring na summiere behandeling bij vaststelling misbruik (15-11-2004, 04/1871/TA e.v.).

Ontvankelijkheid beroep

Doorsturen van klacht naar andere beklagcommissie betreft tussenbeslissing waartegen geen afzonderlijk beroep openstaat. Klager niet-ontvankelijk in zijn beroep (02-07-2004, 04/0814/GA).

Het door de raadvrouw twee maanden na verzending van de uitspraak aan slechts klager en directeur ingestelde beroep is niet-ontvankelijk. Pbw vereist geen toezending van uitspraak aan de gemachtigde, geeft gemachtigde geen zelfstandige beroepstermijn en laat geen ruimte voor verschoonbare vertraging als bij beklagtermijn (19-08-2004, 04/0834/GA).

Passant

Beroep tegen eerste verlenging passantenstermijn is gegrond wegens detentieongeschiktheid, gelet op psychische en deels ook lichamelijke conditie. Restrictief opnamebeleid Minister inhoudend pas voorrangplaatsing bij acute detentieongeschiktheid, waarvan eerst sprake is na uitputting detentiemogelijkheden volgens i.b.a. - b.i.b.a. - f.o.b.a.-traject, wordt door beroepscommissie onjuist geacht (26-02-2004, 03/2872/TP).

Verlenging wachtermijn niet in strijd met uitspraken EHRM inzake Brand en Morsink, want rechtmatig verblijf in gevangenis op grond van naast tbs opgelegde gevangenisstraf. Beroep formeel gegrond wegens vormverzuim. Materieel ongegrond, want klager detentiegeschikt (30-07-2004, 04/0190/TP).

De uitspraak van het EHRM in de zaak Brand van 11 mei 2004 en niet die in de zaak Morsink van dezelfde datum is leidraad bij het oordeel dat een passanten-

termijn van zes maanden of meer in strijd is met artikel 5, lid 1, EVRM. Beroep gegrond wegens strijd met het recht (30-12-2004, 04/2323/TP).

Plaatsing overplaatsing – gevangeniswezen

Terugplaatsing naar regime van beperkte gemeenschap. Aan terugplaatsing ten grondslag liggende incident is onderwerp geweest van beklagzaak. In beroep is beklag gegrond verklaard. Daarmee grondslag aan overplaatsing komen te ontvallen. Beroep gegrond en opdracht nieuwe beslissing (06-01-2004, 03/1607/GB).

Openstaande geldboetes in beginsel geen contra-indicatie voor deelname aan penitentiair programma (p.p.). Wel dient de bereidheid om te betalen en de reële kans daartoe te worden betrokken in de afweging of iemand voor een p.p. in aanmerking komt (26-05-2004, 04/0557/GB).

Klager verblijft in jovo-h.v.b.. Onherroepelijke veroordeling en selectie voor gevangenis lenen zich, gelet op verstreken tijd en klagers leeftijd, voor (nieuwe) indicatiestelling. Beroep van klager gegrond en opdracht nieuwe beslissing (20-09-2004, 04/1544/GB).

Tegen klager lopen twee uitleveringsverzoeken, verband houdend met ernstige geweldsmisdrijven, waarvan er inmiddels één toelaatbaar is verklaard. Klager is vanuit de EBI in staat gebleken om niet toegelaten contacten te onderhouden met de pers. In een minder beveiligde inrichting zijn verdergaande contacten met de buitenwereld denkbaar, met als mogelijk doel zich aan detentie te onttrekken. Beroep ongegrond (09-11-2004, 04/1868/GB).

Plaatsing/overplaatsing jeugd

Tegen niet-ontvankelijk verklaring door de selectiefunctaris van het bezwaar staat beroep open. Beëindiging van crisisopvangplaatsing van uit huis geplaatste ondertoezicht gestelde is niet vatbaar voor bezwaar/beroep volgens de Bjj. Beroep ongegrond (21-07-2004, 04/0707/JB).

De wettelijke bepalingen omtrent de wachtermijn gelden ook voor zogenoemde pij-passanten ter herselectie. Verzuim beslissing verlenging plaatsingsstermijn is gelijkgesteld aan verlengingsbeslissing. Informatieplicht geschonden. Beroep in zoverre formeel gegrond (26-08-2004, 04/0911/JB).

Plaatsing/overplaatsing tbs

Afwijzing verzoek overplaatsing van ene naar andere landelijke longstay afdeling van klager is vatbaar voor beroep. Leeftijd populatie en mate variëteit aan

delicttypes geen zwaarwegende argumenten voor overplaatsing. Aan de stelling van klager, dat het met hem na overplaatsing beter zou gaan, liggen geen behandelinhoudelijke overwegingen ten grondslag. Beroep ongegrond (08-01-2004, 03/2306/TB). Beroep tegen longstayplaatsing materieel gegrond, gelet op alle thans beschikbare gegevens over klagers delictgevaarlijkheid en de aanwezig geachte resocialisatiemogelijkheden. Beroep formeel gegrond wegens niet tijdig meedelen beslissing (27-04-2004, 03/1529/TB).

Aard stoornis ten tijde van delicten bepalend voor toelaatbaarheid cumulatie tbs-opleggingen in kader van berekening intramurale behandelingsduur. Volgens PBC na klinisch onderzoek sprake van onverminderd delictgevaar en onbehandelbaarheid. Beroep longstayplaatsing ongegrond. Verzoek om contra-expertise afgewezen (18-11-2004, 04/0654/TB-II).

Post

Post van de Amerikaanse ambassade betreft geen gepriviliegeerde post en kan derhalve, zonder dat klager daarbij aanwezig is, voor controle op bijgesloten voorwerpen worden geopend. Beroep van klager ongegrond (14-07-2004, 04/1012/GA).

Schade/vermissing

Directeur ontvangende inrichting dient, nadat voor ontvangst van goederen is getekend, eventuele schadeclaims m.b.t. die goederen af te handelen. Directeur ontvangende inrichting in beginsel aansprakelijk, tenzij hij overtuigend kan aantonen dat hem geen verwijt treft en hij bovendien kan aangeven waar de schadeoorzaak wèl ligt (16-03-2004, 03/2548/GA).

Schorsing

Toewijzing schorsingsverzoek directeur locatie Norgerhaven. Naar voorlopig oordeel voorzitter is inkorting dagprogramma in zomerperiode tijdig aan gedetineerden bekend gemaakt en niet in strijd met een inrichting geldend wettelijk voorschrift (21-07-2004, 04/1553/SGA).

Nu voorshands niet vast staat dat de beroepscommissie de uitzondering op de regel van art. 20 lid 2 Pbw - het verplicht nuttigen van de maaltijd op cel - niet gerechtvaardigd zal achten en omdat wijzigingen in de organisatie onrust kunnen veroorzaken bij de gedetineerden, acht de voorzitter het in dit geval wenselijk de beslissing van de beroepscommissie af te wachten alvorens een dergelijke wijziging (eventueel) wordt doorgevoerd. Het verzoek van de directeur wordt daarom toegewezen (15-11-2004, 04/2640/SGA).

Telefoon

Berekenen gesprekskosten van bellen met afdelings-telefoon en afschrijven van die kosten van rekening-courant klager mag zonder voorafgaand schriftelijk bericht. Gebelde minuten worden schriftelijk vastgelegd en achteraf bestaat mogelijkheid van controle. Beroep hoofd inrichting gegrond (06-07-2004, 04/0678/TA).

Televisie

Huurovereenkomst televisie met afstandsbediening voorziet niet in tussentijdse, eenzijdige verhoging huursom. De weigering de niettemin opgelegde verhoging van de huursom te betalen, levert volgens de huurovereenkomst geen reden op voor een eenzijdige beëindiging. De beslissing de televisie van verzoekers cel te verwijderen is derhalve onjuist. Schorsingsverzoek toegewezen (12-03-2004, 04/0451/SGA).

Beroep directeur tegen ontvankelijk- en gegrondverklaring beklag over twee dagen te laat leveren aan jeugdige van gehuurde televisie. Directeur is verantwoordelijk voor organisatie, beheer, uitreiken en financiële afwikkeling van de van particulier bedrijf afkomstige huurtelevisies. Aannemelijk dat directeur de logistiek niet goed heeft geregeld. Beklag daarom terecht ontvankelijk en gegrond verklaard. Beroep directeur ongegrond (11-11-2004, 04/1829/JA).

Urinecontrole

Klager gehoord naar aanleiding van uitslag urinecontrole. Op verzoek klager herhalingsonderzoek. Omdat uitslag herhalingsonderzoek een nieuw element toevoegt, had klager ook daarover gehoord moeten worden. Nu dat niet is gebeurd, is strafoplegging in strijd met wettelijk voorschrift. Beklag alsnog gegrond (13-05-2004, 0335/GA).

Verlof/strafonderbreking

Klager heeft zijn stelling met betrekking tot de psychische gesteldheid van zijn echtgenote onderbouwd met een verklaring van een psychiater. Het had op de weg van de Minister gelegen de medisch adviseur bij het ministerie van justitie in te schakelen om zich een oordeel te vormen over de ernst van de situatie. Beroep gegrond en opdracht nieuwe beslissing (12-01-2004, 03/2915/GV).

Op voorhand beslissen tijdens hele detentie geen verlof toe te kennen is onjuist. Bij elke aanvraag dient een afweging te worden gemaakt. In dit geval onzorgvuldige besluitvorming. Beroep gegrond en opdracht nieuwe beslissing (24-02-2004, 04/0084/GV).

Gedetineerde kan worden toegestaan de hem verleende strafonderbreking in het buitenland door te brengen. Het dient dan om exceptionele omstandigheden te gaan, zoals het overlijden van de levenspartner. Het bijwonen van de bevalling van de levenspartner wordt niet als zodanig aangemerkt (10-05-2004, 04/0844/GV).

De Minister heeft geen enkele inhoudelijke reden gegeven voor intrekking van de machtiging tot verlofverlening. Beslissing is tegen het uitdrukkelijke advies in van de behandelaars genomen. Beroep gegrond (09-11-2004, 04/1242/TV).

Visitatie

Stelselmatige visitatie na celinspectie kan de toets van de norm van art. 3 EVRM niet doorstaan. Steekproefsgewijze visitatie is toegestaan voorzover de frequentie van die steekproefsgewijze visitatie gemiddeld genomen niet hoger ligt dan twee keer per maand. Het regelmatig fouilleren kan, gelet op het aanzienlijk minder ingrijpende karakter daarvan, de toets van de norm van art. 3 EVRM wel doorstaan (01-03-2004, 03/0606/GA e.a.).

Visitatie betreft een beklagwaardige beslissing. Visitatie gebaseerd op een dienstinstructie waarin visitatie stelselmatig wordt gekoppeld aan urinecontrole, is in strijd met de wet. Klager alsnog ontvankelijk in beklag en beklag op dit onderdeel gegrond (29-09-2004, 04/1579/GA).

Zorgplicht

Een preventief gedetineerde heeft belang bij adequate voorbereiding op zijn strafproces. Klager heeft via de o.v.j. de beschikking gekregen over tapverslagen op Cd-rom. In de inrichting is een pc op cel echter niet toegestaan. De directeur had een alternatief moeten bieden. Beklag alsnog gegrond (25-11-2004, 04/1564/GA).

Bijlagen: namen en cijfers

BIJLAGE I

leden en medewerkers

SAMENSTELLING VAN DE RAAD

Op 31 december 2004 was de Raad als volgt samengesteld:

Algemeen voorzitter

J.G. Kraaijeveld-Wouters
v/h burgemeester Hilversum / v/h staatsecretaris CRM

Sectie gevangeniswezen

voorzitter

prof. mr. P.C. Vegter
Vice-president Gerechtshof Arnhem; bijzonder
hoogleraar penitentiair recht KU Nijmegen

leden

mr. Chr.M. Aarts
vice-president Gerechtshof Den Bosch
mr. C.J.G. Bleichrodt
vice-president Hoge Raad der Nederlanden
mr. A.G. Bosch
v/h hoofdofficier van justitie te Leeuwarden
L. Diepenhorst MPA
commissaris van politie en plv.
korpsschef regiopolitie Friesland
mr. dr. H.K. Fernandes Mendes
algemeen directeur Stadsdeelorganisatie
Zuidoost Amsterdam
prof. dr. J.P.S. Fiselier
bijzonder hoogleraar penologie RU Groningen;
hoofddocent criminologie KU Nijmegen
mr. H.B. Greven
v/h directeur-generaal Jeugdbescherming en
Delinquentenzorg; consultant/coach
dr. M. Kooyman
psychiater
prof. dr. mr. L.M. Moerings
hoogleraar penologie RU Leiden; hoofddocent o.a.
straf- en
penitentiair recht Willem Pompe-instituut RU
Utrecht
mr. J.J. van Oostveen
v/h president Rechtbank Zutphen
mr. dr. U. van de Pol
lid College bescherming persoonsgegevens
prof. dr. W.J. Schudel
hoogleraar klinische en sociale psychiatrie Erasmus
Universiteit
mr. Th.E.M. Wijte
burgemeester van IJsselstein

Sectie jeugd

voorzitter

prof. mr. P. Vlaardingebroek
hoogleraar familie- en jeugdrecht KU Brabant;
rechter-plv.
Rechtbank Rotterdam, raadsheer-plv. Gerechtshof
Den Bosch

leden

drs G.E. Acton
v/h plv. districtschef politie Eemland Noord
mr. D.A.N. Bartels MRE
advocaat en procureur te Utrecht
mr. J.A.C. Bartels
kinderrechter Rechtbank Amsterdam
mr. M.L.C.C. de Bruijn-Lückers
raadsheer Gerechtshof Den Haag
prof. dr. R.A.R. Bullens
directeur De Waag, centrum voor ambulante
forensische psychiatrie; directeur FORA
mr. D.A. Flinterman
vice-president, kinderrechter-plv. Rechtbank
Groningen
drs. S.H. Hartman-Faber
directeur De Viersprong, centrum voor
psychotherapie
prof. dr. J. Junger-Tas
hoogleraar criminologie Universiteit van Lausanne;
v/h hoofd WODC
mr. A.P. van der Linden
docent/onderzoeker familie- en jeugdrecht, RU
Utrecht; rechter-plv. Rechtbank Utrecht; raadsheer-
plv. gerechtshof Den Bosch
mr. F.G.A. ten Siethoff
v/h plv. hoofd Stafbureau Juridische Zaken, Dienst
Preventie, Jeugd en Reclassering, Ministerie van
Justitie
prof. dr. N.W. Slot
directeur Paedologisch Instituut Research BV;
bijzonder hoogleraar "Pro Juventute" VU
Amsterdam
dr. M. Smit
senior onderzoeker Bureau Nationaal Rapporteur
Mensenhandel; orthopedagoge
drs. I.H. Verwey
organisatieadviseur

prof. dr. I. Weijers
*bijzonder hoogleraar Jeugdrechtspeling en docent-
onderzoeker pedagogiek, RU Utrecht*

Sectie reclassering

voorzitter

drs. M.S.H. Ridder-Padt
organisatieadviseur

leden

J.L. Brand
*v/h hoofdcommissaris van politie Haaglanden en
Groningen*

A.J. Dost
v/h directeur Riagg Zwolle

mr. H. Heijs
v/h lid Raad van Bestuur Altrecht (GGz)

dr. E.B.M. Rood-Pijpers
hoofddocent criminologie Erasmus Universiteit

mr. C.A.M. Schaap-Meulemeester
rechter Rechtbank Roermond

mr. R.P.G.L.M. Verbunt
advocaat te Utrecht

drs. H.P.J. Vos
*v/h kinder- en jeugdpsychiater dr. Kuno van
Dijkstichting*

mr. R. Weenink
raadsheer Gerechtshof Leeuwarden

Sectie terbeschikkingstelling

voorzitter

mr. Y.A.J.M. van Kuijk
vice-president Gerechtshof Arnhem

leden

mr. drs. F.A.M. Bakker
*vice-president, plv. sectorvoorzitter straf, Rechtbank
Rotterdam*

drs. B. van Dekken
*psycholoog/orthopedagoog; directeur Buro
Interfocus consultancy en training*

mr. S.L. Donker
vice-president Rechtbank Den Haag

mr. E.J. Hofstee
vice-president Rechtbank Haarlem

mr. N. Jörg
advocaat-generaal Hoge Raad der Nederlanden

dr. F.A.M.M. Koenraadt
*universitair docent forensische psychologie, Willem
Pompeinstituut, RU Utrecht*

prof. dr. F.A.M. Kortmann
hoogleraar transculturele psychiatrie, KU Nijmegen

mr. drs. T.A.M. Louwe

*coördinator zorgontwikkeling en kwaliteit GGz
Friesland*

drs. G.A.M. Mensing
*klinisch psycholoog/psychotherapeut Meander
Medisch Centrum Amersfoort*

mr. C.L. van den Puttelaar
advocaat te Rotterdam

mr. N.A.M. Schipper
president Gerechtshof Amsterdam

drs. J.R. van Veldhuizen
psychiater/directeur zorg GGz Noord-Holland Noord

mr. drs. R.H. Zuijderhoudt
psychiater

Plaatsvervangende leden

drs. D.A. Arnold
*verpleegkundige GG&GD Amsterdam; psycholoog;
zelfstandig mediator*

mr. J.P. Balkema
raadsheer Hoge Raad der Nederlanden

drs. M.F. van Brederode-Zwart
huisarts

mr. D.J. Dee
raadsheer Gerechtshof Arnhem

drs. F.M.M. van Exter
huisarts

dr. G.J. Fleers
*v/h directeur Vereniging van Nederlandse
Gemeenten; wnd.burgemeester*

I.A. de Graaff
unitmanager hart/vaatafdeling AMC Amsterdam

P. Hanedoes
tandarts

prof. mr. C. Kelk
hoogleraar strafrecht RU Utrecht

mr. J. Lamens
vice-president Gerechtshof Arnhem

mr. J.R. Meijeringh
*raadsheer Gerechtshof Leeuwarden; v/h president
rechtbank Assen;*

mr. J.M. van der Vaart
vice-president Rechtbank Amsterdam

mr. J.W.P. Verheugt
raadsheer Gerechtshof Arnhem

R. Vogelenzang
huisarts

mr. J.M.M. van Woensel
*rechter-plv. Rechtbank Groningen; v/h hoofdofficier
van justitie te Assen*

MEDEWERKERS VAN HET SECRETARIAAT

Algemeen secretaris

H.W. Zuur

Afdeling Toezicht & Advies

drs. A.J. van Bommel,

afdelingshoofd

E.J.M Barendse-Hoornweg

mr. I.R. Chitaroe

mr. K.H. Hinders

mr. A. van der Horst

drs. N.M. Mertens

mr. P.N. van der Veer

drs. T. van der Weij

Afdeling Rechtspraak

mr. P.N.E. Plooijs,

afdelingshoofd

mr. E.W. Bevaart

B.A. Bogaars

mr. F.H.L. Cusell-te Gussinklo

mr. H.S. van Gemert

mr. S. Jousma

R. Kokee

mr. I. Lispet

mr. H.M.J.D. Maes

mr. Chr.F. Swart-Babbé

mr. E. van der Waal-van der Linden

Afdeling Ondersteuning primair proces

R. Stoop,

afdelingshoofd

W. Abreu-van Vliet

S. van der Ark

H. Kishna

L.C. Kruimel-van Dam

T. Jol

A.M. Lopez Restrepo

M.E.M. Onbekent

J.M. Olij

C.R.M. Piederiet

H.G. van Veen-de Koning

J. de Visser-Admiraal

A.J. Wikarta

Afdeling Beheer, bedrijfsvoering en managementondersteuning

T. Berwers

A.G. Datau-van der Zalm

J.P. Emden-van der Wiel

F.J. van de Klundert

M.H. Kouwenhoven

A.E. Lespau

Y.M.S. van Maanen

R. Pronk

P. Wolff-Francis

BIJLAGE 2

overzicht adviezen

onderwerp	veld	datum
Scheidings- en omgangsregeling	jeugd	27-02-04
Longstay tbs	tbs	23-03-04
Psychologisch onvolwassen gedetineerden	gevangeniswezen, jeugd	25-03-04
Beter beschermd, kindbeschermingsmaatregelen	jeugd	30-03-04
Tijdelijke Instellingswet RSJ, verlenging	Raad	20-04-04
Meerpersoonscelgebruik, wijziging Regeling eisen verblijfsruimte	gevangeniswezen	26-04-04
Meerpersoonscelgebruik, wijziging van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing van gedetineerden	gevangeniswezen	26-04-04
Strafrechtelijke opvang verslaafden	tbs	11-05-04
Visiebrief Modernisering sanctietoepassing	Raad	12-05-04
Stelselmatige daders, aanpassing Penitentiaire maatregel	gevangeniswezen	26-05-04
Reclasseringsbegeleiding tbs-gestelden	reclassering	1-06-04
Voorwaardelijke invrijheidstelling	gevangeniswezen, reclassering	30-06-04
Meer jongeren op een kamer	jeugd	13-09-04
Het nieuwe jeugdsanctiestelsel	jeugd	15-09-04
Instellingswet RSJ	Raad	15-10-04
Gedragbeïnvloeding jeugdigen	jeugd	22-11-04
Meer jongeren op één kamer	jeugd	7-12-04
Sterke/zwakke adoptie	jeugd	12-12-04

BIJLAGE 3

overzicht rechtspraak

Productieoverzicht totaal

soort beroep	stand per 1-1-2004		ingekomen		afgedaan		stand per 1-1-2005	
	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing
Pbw	321	5	1562	553	1637	553	246	5
Bvt	54	2	271	70	249	71	76	1
Bjj	10	0	36	3	37	3	9	0
overig	6	0	676	0	672	0	10	0
totaal	391	7	2545	626	2595	627	341	6

Penitentiaire beginselenwet

soort beroep	stand per 1-1-2004		ingekomen		afgedaan		stand per 1-1-2005	
	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing
beklag	210	5	867	505	923	505	154	5
(over)plaatsing	64	0	480	44	480	44	64	0
verlof/ straf- onderbreking	10	0	133	4	130	4	13	0
medisch	37	0	82	0	104	0	15	0
totaal	321	5	1562	553	1637	553	246	5

Beginselenwet verpleging terbeschikkinggestelden

soort beroep	stand per 1-1-2004		ingekomen		afgedaan		stand per 1-1-2005	
	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing
beklag	12	2	111	63	97	6	26	1
(over)plaatsing	9	0	22	5	23	5	8	0
passanten- termijn	32	0	133	0	124	0	41	0
overig	1	0	5	2	5	2	1	0
totaal	54	2	271	70	249	13	76	1

Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen

soort beroep	stand per 1-1-2004		ingekomen		afgedaan		stand per 1-1-2005	
	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing	hoofdzaak	schorsing
beklag	9	0	29	1	30	1	8	0
(over)plaatsing	1	0	4	2	5	2	0	0
wachtermijn	0	0	2	0	2	0	0	0
medisch	0	0	1	0	0	0	1	0
(proef)verlof/ onderbreking jeugd detentie	0	0	0	0	0	0	0	0
totaal	10	0	36	3	37	3	9	0

Overige beroepszaken

	stand per 1-1-2004	ingekomen	afgedaan	stand per 1-1-2005
doorzending beklagcommissie	0	228	228	0
doorzending selectiefunctionaris	4	94	98	0
doorzending medisch adviseur	0	110	110	0
overig	2	244	236	10
totaal	6	676	672	10

Advisering Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie

	stand per 1-1-2004	ingekomen	afgedaan	stand per 1-1-2005
adoptieadvies	3	7	9	1

BIJLAGE 4

overzicht toezichtsbezoeken 2004 (chronologisch)

inrichting/instelling	locatie, bestemming/thema	veld	datum bezoek
p.i. Noord Holland Noord	h.v.b. Schutterswei	gevangeniswezen	21 januari
De Kijvelanden	tbs-kliniek	terbeschikkingstelling	22 januari
p.i. Noord Brabant Noord	h.v.b. De Corridor	gevangeniswezen	28 januari
Reclassering ressort Den Haag	arrondissement Den Haag	reclassering	29 januari
j.j.i. De Sprengen	locatie Wapenveld	jeugdinstellingen	5 februari
p.i. Achterhoek	h.v.b. Lunette	gevangeniswezen	11 februari
j.j.i. O.G. Heldringstichting		jeugdinstellingen	12 februari
p.i. Veenhuizen	gevangenis Esserheem incl. v.b.a. en b.z.a.	gevangeniswezen	18 februari
p.i. Overijssel	h.v.b. Zwolle	gevangeniswezen	26 februari
j.j.i. 't Nieuwe Lloyd		jeugdinstellingen	3 maart
p.i. Vught	unit 6 incl. b.g.g.	gevangeniswezen	4 maart
p.i. Midden Holland	h.v.b. Alphen aan den Rijn incl. b.z.a.	gevangeniswezen	10 maart
Reclassering ressort A'dam	arr. Haarlem, thema taakstraffen	reclassering	11 maart
p.i. Ter Apel	h.v.b. Ter Apel	gevangeniswezen	18 maart
p.i. Zuid-West	h.v.b. Dordtse Poorten incl. b.z.a.	gevangeniswezen	31 maart
p.i. Amsterdam	h.v.b. Demersluis v.b.a.	gevangeniswezen	7 april
p.i. Zuid-Oost	h.o.i. Maashegge	gevangeniswezen	8 april
Noodcapaciteit drugskoeriers	Noorderzand en Schiphol	gevangeniswezen	15 april
Reclassering ressort Arnhem	arrondissement Zwolle, thema taakstraffen	reclassering	22 april
p.i. Amsterdam	h.v.b. Havenstraat incl. b.z.a.	gevangeniswezen	23 april
j.j.i. Harreveld	sector Alexandra	jeugdinstellingen	28 april
Flevo Future	tbs-kliniek, Utrecht	terbeschikkingstelling	13 mei
p.i. Haaglanden	h.v.b. Scheveningen unit 1 incl. v.b.a. en Unit 2	gevangeniswezen	27 mei
Jongeren Opvang Centrum	opvanginstelling jongens Amsterdam	jeugdinstellingen	2 juni
p.i. Noord Holland Noord	h.v.b. locatie Zwaag/Keern	gevangeniswezen	3 juni
p.i. Amsterdam	grenslogies De Weg	gevangeniswezen	10 juni
Van der Hoevenkliniek	tbs-kliniek, Utrecht	terbeschikkingstelling	23 juni
j.j.i. Den Hey-Acker	Breda	jeugdinstellingen	29 juni
p.i. Arnhem	h.v.b. De Berg	gevangeniswezen	1 juli
j.j.i. De Hartelborgt	locatie Kralingen, nachtdetentie	jeugdinstellingen	15 juli
p.i. Flevoland	gevangenis en h.v.b. Lelystad	gevangeniswezen	13 augustus
j.j.i. Het Poortje	De Waterpoort	jeugdinstellingen	17 augustus
p.i. Veenhuizen	Bankenbosch: h.v.b. De Wissel en De Rolpaal	gevangeniswezen	26 augustus
p.i. Rijnmond	h.v.b. De Schie	gevangeniswezen	1 september
p.i. Midden Holland	h.v.b. Haarlem incl. i.b.a. en v.b.a.	gevangeniswezen	9 september
Reclassering ressort Leeuwarden	Arrondissement Assen	reclassering	14 september
p.i. Breda	h.v.b. De Boschpoort, v.b.a., behandelen in detentie	gevangeniswezen	24 september
j.j.i. Rentray	Eefde	jeugdinstellingen	29 september
p.i. Achterhoek	h.v.b. De Kruisberg incl. v.b.a.	gevangeniswezen	1 oktober
p.i. Zuid-Oost	Ter Peel, h.o.i./h.v.b. voor vrouwen	gevangeniswezen	4 oktober
Boschoord, Hoeve	tbs-kliniek, Vledder	terbeschikkingstelling	7 oktober
j.j.i. De Heuvelrug	Overberg	jeugdinstellingen	12 oktober
p.i. Noord	De Marwei incl. b.i.b.a.	gevangeniswezen	14 oktober
Oldenkotte	tbs-kliniek, Eibergen	terbeschikkingstelling	2 november
Van Mesdagkliniek, dr S.	tbs-kliniek, Groningen	terbeschikkingstelling	4 november
Reclassering ressort Arnhem	Arrondissement Almelo	reclassering	10 november
p.i. Utrecht	h.v.b. Wolvenplein	gevangeniswezen	12 november
Glen Millsschool	jeugdzorg- en onderwijsinstelling	jeugdinstellingen	16 november
p.i. Haaglanden	Scheveningen penitentiair selectiecentrum, behandelen in detentie	gevangeniswezen	25 november
Reclassering ressort Den Bosch	arrondissement Breda, thema taakstraffen	reclassering	30 november
p.i. Arnhem Zuid	h.v.b. met i.b.a., behandelen in detentie	gevangeniswezen	1 december
p.i. Rijnmond	De Noordsingel, f.s.u. en i.b.a.	gevangeniswezen	9 december
p.i. Noord Holland Noord	Zuyder Bos	gevangeniswezen	15 december

lijst van gebruikte afkortingen

b.z.a.	bijzondere zorgafdeling
Bjj	Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen
Bvt	Beginselenwet verpleging terbeschikkinggestelden
c.v.t.	commissie van toezicht
DJl	Dienst Justitiële Inrichtingen
f.p.k.	forensisch psychiatrische kliniek
GGz	geestelijke gezondheidszorg
h.o.i.	halfopen inrichting
h.v.b.	huis van bewaring
i.b.a.	individuele begeleidingsafdeling
isd	(plaatsing in een) inrichting voor stelselmatige daders
j.j.i.	justitiële jeugdinrichting
jovo	jongvolwassenen (psychologisch onvolwassen gedetineerden)
p.i.	penitentiaire inrichting
pij	plaatsing in een justitiële jeugdinrichting
p.i.w.-er	penitentiair inrichtingswerker
p.o.i.	penitentiaire open inrichting
p.p.	penitentiair programma
Pbw	Penitentiaire beginselenwet
Pm	Penitentiaire maatregel
sov	strafrechtelijke opvang verslaafden
tbs	terbeschikkingstelling
V&I	vreemdelingen en integratie
v.b.a.	verslaafdenbegeleidingsafdeling
VWS	Volksgesondheid, Welzijn en Sport

